

చందమామ

ఏప్రిల్ 1992

4

LUXOR SUPER OFFER

FREE!

LUXOR COLOUR FUN BOOKS

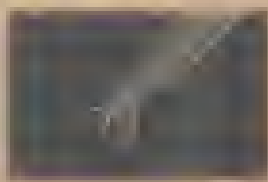
ANY OF THESE
DISNEY
PEN SETS
AND GET
AN EXCITING
LUXOR COLOUR
FUN BOOK

ENTER THE
BIG WORLD OF
LUXOR COLOUR
ENTER THE
WORLD OF
EXCITEMENT.

పవిత్రభైలులు దీనిని వేర్కొంది.

ప్రాచీన ఆయుర్వేదం దీనిని సిఫార్సు చేసింది.

ఆధునిక విజ్ఞానం దీనిని ఆమోదిస్తుంది.

ఆల్ వేరా

సున్నితమైన చర్మంకోసం, ప్రకృతిసిద్ధమైన అద్భుత వనమూలిక.

ప్రకృతవనకాండమండి, ఆల్ వేరా అనే అద్భుతమైన మొక్క. ఈ అనన్య సామాన్యమైన నీవారూ శక్తివంతమీ, చర్మాన్ని మరింత మెరుగుపరచడంలో సాటిలేదనీ, నేరు వుంది. చర్మాన్ని పరిశోధించడంలోనూ, టెక్నాలజీ విద్యాగంలోనూ, తమ ఆరికండా యార్దంతోనూ, చర్మా పుంజడంలోనూ, ప్రసాదించడంలోనూ, దీనికి అపారమైన వుంది.

చారిత్రాత్మక చారిత్రాగ్రామ ప్రవేశపెడుతున్నారు,

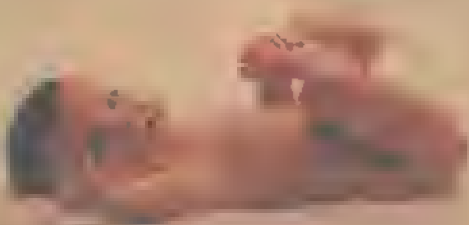
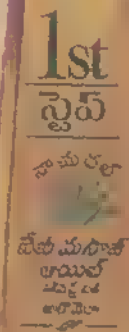
ఒక అద్వితీయమైన,

నామరల్ బేబీ మసాజ్ అయిలు - 1st స్టేజ్,

ఆల్ వేరాతో పరిస్థితులు.

1st స్టేజ్, ఆల్ వేరా పరిశుద్ధపాఠంలోనూ, చర్మాన్ని మరింత మెరుగుపరచే వాదం, మంచి గుండపు నూనెలు కూడా వున్నాయి. ప్రకృతిసిద్ధమైన ఈ పరిశుద్ధపాఠం కంటి, పసిపాప కోమల చర్మాన్ని తేమగా వుంచుతాయి, చర్మాన్ని పంపించి మరింత విశిష్టంగా చేస్తాయి.

దానిని మరింత మృదువుగా, మెత్తగా, కాంతివంతంగా వుంచుతాయి. ద్వి రోజు మీ పాప శరీరాన్ని 1st స్టేజ్ మృదువుగా మారీమ వెయ్యండి, లేదా వ్యయంగా చూడండి. 1st స్టేజ్ చర్మాన్ని పరిశోధించే నేమరల్ బేబీ మసాజ్ అయిలు - రద్దీ (నేమరల్ మృదువైనది, వ్యవస్థాపక).

ఇప్పుడు పుట్టివుంటే ఇంత బాగుండును అని మీకూ అనిపిస్తుంది

What Fun are the

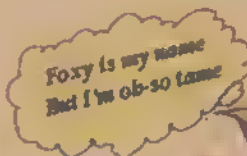
See my tail
It's out of a
Fairy Tale

Nice 'n' funny
I'm a Bunny

Your Bear Hugs
are warmer
than mine

Foxy is my name
But I'm ob-so tame

Tonight
Tonight

Little one a cuddles

Give the
Lil Panda
a Handa

I can't count
no mice
But I'm
soft n' nice

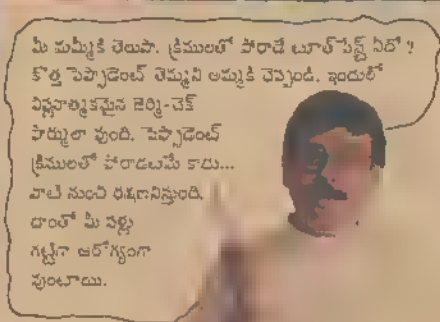
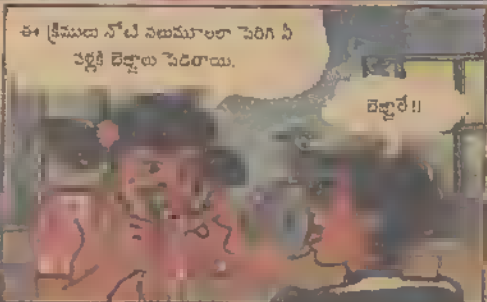
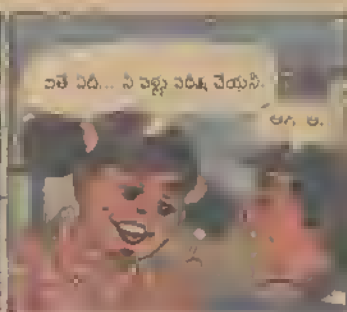
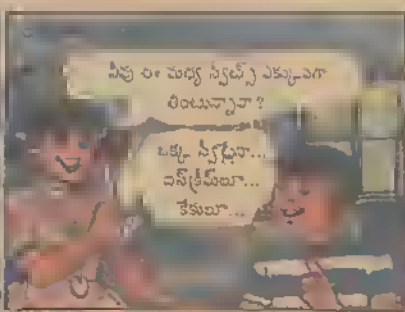
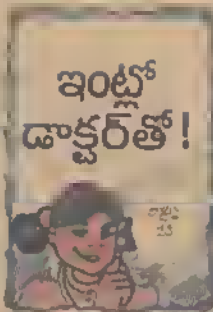
No carrots to eat
But I'm a treat

bug me til I
I'll give you
ride

The
CHANDAMAMA
Collection of Soft Toys

Available at all major retailers

**గుర్తుంచుకోవాల్సిన
పెప్సోడెంట్
సూత్రం**

వీళ్ళు రిస్కవర్సల్ల ఎల్లు
బ్రష్ చేసుకోండి నోటిలోని
క్రిముల్తో పెరిగే అవకాశం
యివ్వకండి.

పెప్సోడెంట్ సమర్థవంతంగా క్రిముల్ని దూరంచేసే టూత్ పేస్ట్

LINTAS HILL P 18 AS 20 1813 TL

హిందూస్థాన్ లిమిటెడ్ వారి విశ్వ ఉత్పాదన.

చందమామ

సంస్థాపకుడు : 'చక్రపాణి'

సంపాదకుడు : నాగిరెడ్డి

విజ్ఞానాన్ని పంపిణీచేద్దాం!

చాలామంది విద్యార్థులు ఈసరికి పరీక్షలు పూర్తిచేసి వుంటారు. మరి కొందరు ఇంకా పరీక్షలు రాస్తూ వుండవచ్చు. అందరికీ సెలవులు ఆరంభమవుతున్న ఈ సమయంలో మనపై జీవితంలో విద్య పోషించగల మహత్తర పాత్రను గురించి కాస్త నింపాదిగా ఆలోచిద్దాం.

మనపైకి చదువెందుకు? మంచి మార్కులతో ఉత్తీర్ణులు కావడం: పట్టాలు పుచ్చుకుని కనిన ఉద్యోగాలలో స్థిరపడడం జీవితంలో చాలా అవసరం. అయితే, అంతటితో చదువుల లక్ష్యం సాంకం నెరవేరినట్లు కాదు. చదువు మనపైలో సంస్కారాన్ని పెంచాలి. సాటి మనపిని సరిసమానంగా భావించినప్పుడే మనపై సంస్కారవంతుడనిపించుకుంటాడు!

సాటిమమమలను గురించి, ముఖ్యంగా సమాజంలో మనకన్నా ఒక మెట్టు దిగువ వున్న నిరుపేదల గురించి, దీనుల గురించి పట్టించుకున్నప్పుడే మనం నిజంగా విద్యావంతులనిపించుకోగలం. మనలో చాలామంది, ఎంతసేపూ సాంక గొడవలూ, రాజనీష్టాలూ తప్ప పొరుగు వాళ్ళ బాధల గురించి ఏమాత్రం పట్టించుకోము. మనం చదివే చదువులు—మన చుట్టూ వున్న సమాజాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి దోహదం చేసేవిగానూ, సమాజం పట్ల మన బాధ్యతలను పెంచేవిగానూ, పేరుకుపోతున్న సామాజిక రుగ్మతలను పోగొట్టడానికి మనకు స్ఫూర్తినిచ్చేవిగానూ ఉండాలి.

మనకున్న విజ్ఞానాన్ని, ఆనందాన్ని పదిమందితో కలిసి పంచుకునే మంచి మనస్తత్వం మనలో పెరగాలి. అప్పుడే మనం నేర్చిన విద్యకు సార్థకత లభిస్తుంది. అటువంటి మంచి మనస్తత్వాన్ని ఈ రోజు నుంచి మనమందరం ఆలస్యపరుచుకుందాం.

సంపుటి 90

ఏప్రిల్ '92

సంచిక 4

విద్య : 4-00

సంవత్సర చందా : 48-00

GET OFF TO A FLYING START With

LION **PREMIER**® HB PENCILS

Supersmooth for effortless writing. Micronized lead for unbreakable points. Grace the desks of executives and others with style.

LPP LTD • PREMIER • 2B • HB •

LION **PINKY**® PENCILS

Perfect classmates. Pretty & Practical.. Colourful designs, strongly bonded lead for unbreakable points, give it an edge over the competition.

PINKY

LION *Geeflo*® BALLPENS

035 carbine

050 carborite

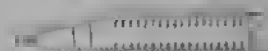
Tungsten carbide tips.

Made with Swiss technology.

Unbeatable points. Sharp. Smooth. Non-smudging. Race across the page. Choice of red, black and blue refills. Mini-marvels at a marvellous price.

050 96660 CARBORITE

035 96660 FINE CARBINE

LION PENCILS LTD. 95, Parijat, Marine Drive, Bombay 400 002.

National-728

సాల్వడార్ లో శాంతి

ఒక దేశంలో అంతర్యుద్ధం ముగిసి, శాంతి ఏర్పడడం ఎంతయినా సంతోషించతగ్గ పరిణామం. మధ్య ఆమెరికాలోని ఎల్ సాల్వడార్ లో అటువంటి శాంతి పరిస్థితి ఏర్పడింది. అక్కడి మిలిటరీ ప్రభుత్వానికి, వామపక్ష గెరిల్లాలకూ మధ్య, గత పన్నెండేళ్ళుగా అంతర్యుద్ధం జరిగింది. దాని కారణంగా 75,000 మంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు !

దాదాపు 450 సంవత్సరాలకు పూర్వం, స్థానిక ఆజ్ఞాపక ప్రజలను, స్పెయిన్ నుంచి వచ్చి స్థిరపడినవాళ్ళు జయించారు. పందొమ్మిదవ శతాబ్దారంభంలో స్పానిష్ ప్రభుత్వాన్ని కూలదోయడం పర్యవసానంగా—గోటమా, 'మౌండూరన్', నికరాగూవా, కోస్టారికా మొదలైన రాష్ట్రాలు కలిసి, 1823 వ సం॥లో 'సెంట్రల్ ఆమెరికన్ ఫెడరేషన్' ఏర్పడింది.

ఈ ఫెడరేషన్ 15 సంవత్సరాలు మాత్రమే కొనసాగింది. ఆ తరువాత అది రద్దు కావడంతో 1838 వ సంవత్సరంలో ఎల్ సాల్వడార్ స్వతంత్ర దేశమయింది. అక్కడి ప్రజల ప్రధాన

జీవనోపాధి వ్యవసాయం. అయితే వ్యవసాయ భూములన్నీ సంపన్న కుటుంబాల ఆధీనంలోనే వుండేవి. వాళ్ళు రైతులనుంచి ఎక్కువ రాబట్టుకునేవాళ్ళు.

వంద సంవత్సరాల స్వతంత్రపాలన, ప్రజలలో ఎంతో మార్పును తీసుకువచ్చింది. వేలాది మంది సాల్వడార్ ప్రజలు మౌండూరన్ కు వలస వెళ్ళి స్థిరపడసాగారు. ఇది ఉభయ దేశాల మధ్య ఉద్రిక్తతకు దారి తీసింది. 1970 వ సం॥లో జరిగిన ప్రపంచ పుట్టవార పోటీలలో మౌండూరన్ ను సాల్వడార్ ఓడించడంతో అది యుద్ధంగా పరిణమించింది !

1972 వ సం॥లో జనరల్ కార్లొస్ రోమెరో ప్రెసిడెంట్ గా ఎన్నికయ్యాడు. అయినా, అతడి నియంతృత్వ పాలన అంతఃకలహాలకూ, అశాంతికి, అలజడులకూ దారి తీసింది. అనేక గెరిల్లా బృందాలు ఏర్పడ్డాయి. అవి కిడ్నాపులకూ, హత్యలకూ పూనుకున్నాయి. 1980 వ సం॥లో రాజధాని సాన్ సాల్వడార్ ఆర్కిబిషప్, ఆస్కార్ రోమెరో దారుణంగా మాత్యచేయబడ్డాడు. దాంతో అంతర్యుద్ధం అరంభమయింది.

అదే సంవత్సరం, జోసే డ్యూఆర్ట్, సాల్వడార్ ప్రెసిడెంట్ అయ్యాడు. అయితే, అతడు చేసిన ఎన్నికల వాగ్దానాలయిన ఆర్థిక సంస్కరణలను ప్రవేశ పెట్టలేకపోయాడు. పైగా అతడు క్యాన్సర్ వ్యాధి గ్రస్తుడయ్యాడు. దాంతో హింసాకాండ మరింత ఉధృతరూపం దాల్చింది. అతని రాజీనామా ఆనంతరం, 1989 వ సం॥లో ఆల్ ఫ్రెడోక్రిస్టియానీ సూతన అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికయ్యాడు. అతని ప్రయత్నాల ఫలితంగా, ఐక్యరాజ్య సమితి శాంతి మంతనాలు ప్రారంభించి రెండేళ్ళలో సత్ఫలితాలను సాధించింది.

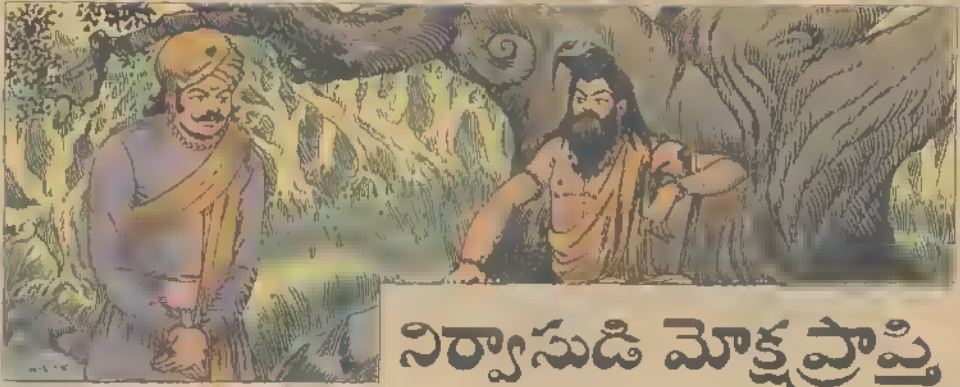
గత జనవరి 16 వ తేదీ సాల్వడార్ ప్రభుత్వం, వామపక్ష ఫరాబుండే మారినేషన్ లిబరేషన్ ఫ్రంట్ (ఎఫ్. ఎమ్. ఎల్. ఎన్)తో కుదుర్చుకున్న ఒక ఒడం

బదికలో సంతకం చేసింది. ఈ ఒడం బదిక ఫిబ్రవరి ఒకటవ తేదీ అమలులోకి వచ్చింది. ఈ సంతకాలు జరిగినప్పుడు, ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రధాన కార్యదర్శి డా॥ బౌట్రోసేఫూలి, "ఎల్ సాల్వడార్ లో సాగిన సుదీర్ఘమైన కాళరాత్రి ఆంతమయింది." అని తన హర్షాన్ని వ్యక్తం చేశారు.

గెరిల్లా పోరాటాల విరమణ, సైనిక దళాల తగ్గింపు, భూ సంస్కరణల అమలు, న్యాయపరిపాలన, ఎన్నికల విధానంలో మార్పులు మొదలైనవి ఆ ఒడంబడికలోని ప్రధాన అంశాలు.

తిరుగుబాటుదారులు మెక్సికో నుంచి స్వదేశానికి వచ్చినప్పుడు, దేశ నాయకులు వాళ్ళకు, "మన దేశ ప్రజలు" అని ఉత్సాహంగా స్వాగతం పలికారు!

నిర్వాసుడి మోక్షప్రాప్తి

ఒకానొకప్పుడు దుర్గమారణ్యంలో, నిర్వాసుడనే కోపిష్టి ముని వుండేవాడు. ఎవరి వల్లనైనా చిన్న తప్పు జరిగితే చాలు, వెనకాముందూ చూడకుండా పెద్ద శాపమివ్వడం ఆయన అలవాటు.

ఆవిధంగా ఒకసారి సుదీపుడనేరాజుపై ఆగ్రహించి, రాక్షసుడివి కమ్మని శపించాడు నిర్వాసుడు. సుదీపుడు రాక్షసుడై ప్రజలను బాధించసాగాడు.

సుదీపుడి మంత్రి సుకాముడు, ఆయనకు జరిగిన విషయం తెలిసింది. వెంటనే ఆయన దుర్గమారణ్యానికి వెళ్ళి నిర్వాసుణ్ణి కలుసుకుని, "మునివర్యా! సుదీపుడు మంచి రాజు, ఆయన పాలనలో ప్రజలు సుఖంగా వుండేవారు. మీ శాపంతో సుదీపుడు రాక్షసుడై, ఇప్పుడు తన ప్రజలనే బాధిస్తున్నాడు. సుదీపుడితప్పుకు ఇంతమంది ప్రజలను ఊసురు పెట్టడం

తమకు భావ్యంకాదు. దయతలచి ఏదైనా తరుణోపాయం చెప్పండి." అని వేడుకున్నాడు.

నిర్వాసుడు మంత్రి పంక జాలిగా చూసి, "ఒకానొకప్పుడు బ్రహ్మదేవుడిచ్చిన వరాలవల్ల, ఎందరో రాక్షసులు ఆమెత బలవంతులై ప్రపంచాన్ని బాధించారు. అంటే, దేవుడివల్ల తప్పు జరిగిందనా? ప్రజలు తమ కర్మఫలం అనుభవించవలసి వచ్చినప్పుడు, దేవుడు రాక్షసులకు వరాలిస్తాడు; మునులు మనుషులకు శాపాలిస్తారు. ఇందులో నేను నిమిత్తమాత్రుణ్ణి. నన్నూ, నిన్నూ, అందర్నీ నడిపించేవాడు ఆ పైన వున్నాడు." అని చెప్పాడు.

"మునివర్యా! మీరు చెప్పింది అక్షరాలా నిజం. నా దేశ ప్రజల కర్మఫలం తీరిపోయే సమయం వచ్చిందేమో, అందుకే

అర్పిస్తే, మనసులోని శోరిక తీరుతుంది. వెళ్ళు!" అని చెప్పాడు.

సుకాముడు అమడ దూరం ప్రయాణం చేసి కాళికాలయం చేరుకున్నాడు. అక్కడ కాళికావిగ్రహం భయంకరంగా పున్నప్పటికీ చలించక, "మాతా! నా దేశ ప్రభువు సుదీపుణ్ణి తిరిగి మనిషిని చెయ్యి. అందుకుగాను, నా శరీరంలో నా కెంతో ఇష్టమైన శిరస్సును నీకు సమర్పించు కుంటున్నాను," అంటూ ఒరలోంచి కత్తి తిసి తలను నరుక్కోయాడు.

అప్పడక్కడ కనులు మిరుమిట్లు గొలిపి వెలుగు వచ్చింది. సుకాముడు చూడలేక కళ్ళు మూసుకున్నాడు. అమరు క్షణం, "మానవా! నీ దేశభక్తికి, సాహసానికి మెచ్చాను. నువ్వు వెంటనే రాజధానికి తిరిగి వెళ్ళి, అందరికీ అర్థమయ్యే విధంగా వేయి పుటల కథను వ్రాయి. ఆ కథను చదవడం మొదలు పెడితే, మధ్యలో మానాలనిపించకూడదు. అప్పుడా కథను రాజు సుదీపుడికి వినిపించు. అతడు తిరిగి మామూలు మనిషి కాగలడు," అన్న మాటలు సుకాముడి చెవిలో వినిపించాయి.

సుకాముడు కంగారుగా, "మాతా! నేను రాజనీతికి సంబంధించిన ఎన్నో ఉద్గ్రంథాలు చదివాను. ప్రజోపయోగ

నేను మీ దగ్గరకు వచ్చాను. సర్వ శక్తి మంతులైన తమరు, నాకేదైనా నివారణోపాయం సెలవిచ్చి పంపండి," అని సుకాముడు, నిర్వాసుణ్ణి మరీ మరీ వేడుకున్నాడు.

చివరకు నిర్వాసుడు, "నిన్ను చూస్తే నాకు జాతికలుగుతున్నది. కాబట్టి నీకొక రహస్యం చెబుతున్నాను. విను, ఇక్కడికి అమడ దూరంలో కాళికాలయ మొకటి వున్నది. అందులో నిలువెత్తు కాళి విగ్రహం సామాన్యులగుండెలు జలదరింప చేసేటంత భయంకరంగా వుంటుంది. నీవు, ఆ విగ్రహం ముందు నిలబడి, నీ శరీరంలో నీకెక్కువగా ఇష్టమైనభాగాన్ని

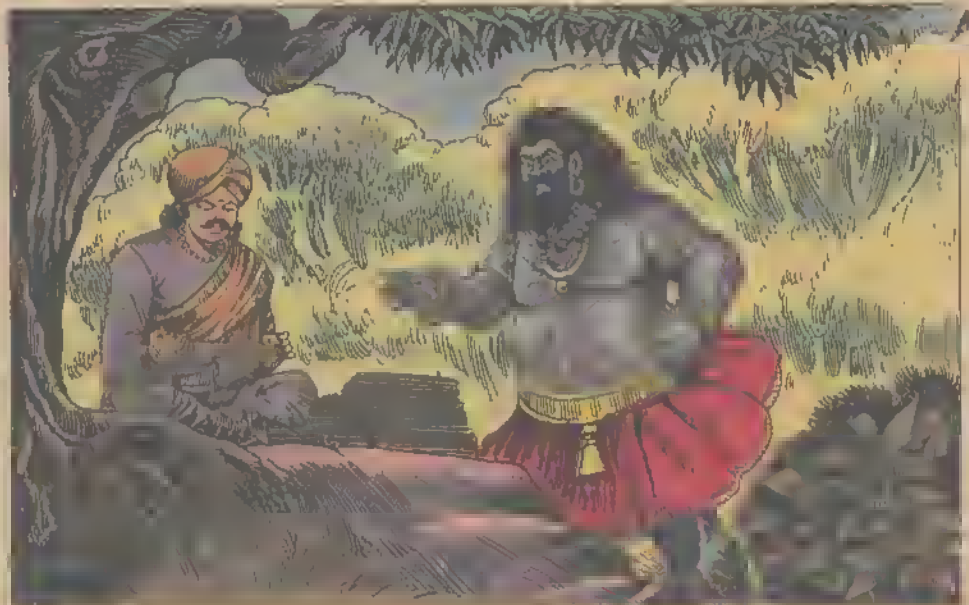
కరమైన విజ్ఞానం ప్రసాదించే శాస్త్రాలు అభ్యసించాను. అత్యవసర సమయంలో ఉపయోగపడుతుందని అంతే ఇంతే వైద్యం కూడా నేర్చుకున్నాను. కానీ నాకు సాహిత్యంపట్ల అభిరుచి లేదు. ఒక్కగా నొక్క మహాకావ్యం కూడా చదవలేదు. ఎవరన్నా చదువుతున్నా అది నాకు వినాలవిపించేది కాదు. నావంటి వాడివల్ల కథ వ్రాయడం వీలవుతుందా?" అని అడిగాడు కళ్ళు మూసుకునే.

"నీకు వింటున్నకొద్దీ వినాలవిపించే లోక కబుర్లు చప్పడం చేతనవును కదా! అవే కబుర్లను చదివినకొద్దీ చదవాలని పించేలాగా పెద్దకథగా వ్రాయి. నీ కథను అన్ని వయసులవాళ్ళు చదివి ఆనందిస్తారు.

అ కథవల్లనే నీ రాజుకు శాప విమోచన మవుతుంది. ఇది నేనిచ్చిన వరంగా భావించి, నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి." అన్న మాటలు సుకాముడి చెవిలో వినిపించాయి.

సుకాముడు రాజధానికి తిరిగి వెళ్ళి, రాత్రింబవళ్ళు కష్టించి ఒక మానం రోజుల్లో వేయిపుటల కథను వ్రాశాడు. తర్వాత ఆ గ్రంథాన్ని తీసుకుని రాజు సుదీపుణ్ణి వెతుక్కుంటూ వెళ్ళాడు.

రాక్షసరూపంలో వున్న సుదీపుడు సద్దగా అయిస్తూ సుకాముడి ముక్కు వచ్చాడు. సుకాముడు చలించకుండా తన గ్రంథాన్ని తెరిచి చదవడం ప్రారంభించాడు.

అంతే ! సుదీపుడు మంత్రం వేసినట్లాగి పోయాడు.

సుకాముడు పుట తర్వాత పుటను చదువుతూంటే, సుదీపుడు శిలా ప్రతిమలా నిలబడి వినసాగాడు. అలా ఏకబిగిని సుకాముడు గ్రంథాన్ని చదివాడు, సుదీ పుడు విన్నాడు.

చివరిపుటలు చదివి గ్రంథాన్ని పూర్తి చేసేసరికి, సుకాముడి కళ్ళముందు రాక్ష సుడు కాక రాజు సుదీపుడు ఉన్నాడు. ఆయన అప్పుడు మహా సౌందర్యంతో వెలిగిపోతూ చిరునవ్వులు చిందిస్తున్నాడు.

ఆ తర్వాత రాజు, మంత్రీ అంతఃపురానికి వెళ్ళారు. అప్పుడు సుదీపుడు,

మంత్రితే, "నువ్వు రాసిన గ్రంథం గొప్పగా వుంది. ఇలాంటివి ఇంకా ఇంకా గ్రంథాలు వ్రాసి మమ్మల్ని ఆనందపరుచు," అన్నాడు.

దానికి మంత్రీ, "మహాప్రభూ ! గ్రంథ రచన నావల్లకాదు. మీకు శాపవిమోచనం కలిగించాలన్న కోరికతో ఇది వ్రాశాను. ఇక మీదట నా శక్తిని మంత్రాంగంలో తమకు సాయపడాలని మాత్రమే ఉపయోగించనివ్వండి. ఇలాంటి గ్రంథాలను వేరే ఎవ్వరిచేతనైనా వ్రాయించండి," అన్నాడు.

పరిపాలనలో తనకు మంత్రీ ఆవసరం వున్నదని గ్రహించి, సుదీపుడు తన ఆస్థానంలోని కవి, పండితులను రప్పించి సుకాముడి గ్రంథం లాంటి గ్రంథాలు వ్రాయమని కోరాడు.

వాళ్ళందరూ ఆ గ్రంథాన్ని చదివి, రాజుతో, "మహాప్రభూ ! మేమేకాదు. సరస్వతీదేవిని ఉపాసించే సాహితీవేత్త లెవ్వరూ, ఇటువంటి గ్రంథాలను వ్రాయడానికి ఒప్పుకోరు," అని చెప్పారు.

ఇది విని సుదీపుడికి కోపం వచ్చింది. ఆయన సుకాముడి గ్రంథానికి వేలకొద్దీ ప్రతులు వ్రాయించి ప్రజలకు పంచి పెట్టాడు. అంతేకాక, అలాంటి గ్రంథాలు వ్రాసినవారికి పదివేలవరహాలు కాసుకగా ఇస్తానన్నాడు.

సాహితీవేత్తలెవరూ పదివేలవరహాలకు ఆశపడలేదు. కానీ కబుర్లు చెప్పడం బాగా పచ్చినవాళ్ళు మాత్రం చాలామంది ముందుకు వచ్చారు. క్రమంగా అలాంటి గ్రంథాలు చాలా తయారయ్యాయి. ప్రజలకు ఆ గ్రంథాలు చాలా నచ్చాయి. వ్రాసేవాళ్ళకవి డబ్బులు తెచ్చిపెట్టాయి. చదివేవాళ్ళకవి వినోదాన్నిస్తున్నాయి.

ఇలా కొంతకాలం జరిగేసరికి, ఆ దేశంలో కవి, పండితులకు, సాహితీవేత్తలకు అదరణలేకుండాపోయింది. వాళ్ళంతా కలిసి ఒకచోట సమావేశమై విషయం చర్చించాక—ఇటువంటి ఇబ్బంది కలగ దానికి కారణం నిర్వాస మహాముని మాత్రమే చెప్పగలడని అనుకున్నారు.

“ఆ ముని మహాకోపిష్టి. ఆయన మనందర్నీ కలిపి శపిస్తే ఏం చేయాలి?” అని ఒక పండితుడు అడిగాడు.

అందుకు మిగతా పండితులు ఏక కంఠంగా, “ఈ దేశంలో వుండి పనికిరాని గ్రంథాలు చదవడం కంటే, నిర్వాస మహాముని శాపానికి గురికావడమే మేలు,” అన్నారు.

వాళ్ళు సుకాముడి గ్రంథాన్ని తీసుకుని నిర్వాస మహాముని ఆశ్రమానికి వెళ్ళారు. వాళ్ళు వెళ్ళేసరికి తదేక ధ్యానంతో తపస్సుచేసుకుంటున్న నిర్వాస మహామునికి, వాళ్ళ కోలాహలానికి తపోభంగమయింది. ఆయన కళ్ళు తెరిచి ప్రసన్నవదనంతో వాళ్ళ వంక చూసి,

వచ్చిన కారణమడిగి తెలుసుకుని, సుకా
ముడి గ్రంథాన్ని తీసుకుని దివ్యశక్తితో
అందులోని విశేషాన్ని క్షణాల మీద
గ్రహించి, "సాహితీవేత్తలారా! మీ కార
ణంగా కొంతకాలం నుంచి నన్ను
బాధిస్తున్న సందేహం తెలిగిపోయింది.
నేను మోక్షంకోసం ఎన్నో సంవత్సరాలుగా
తపస్సు చేస్తున్నాను. కానీ కోపాన్ని విడిచి
పెట్టలేక పోవడంవల్ల, నాకు మోక్షం
నిద్దించడం లేదు. నా కోపంతో నేను
కొందరిచేత వాళ్ళ కర్మఫలం అనుభవించే
విధంగా శాపాలిస్తున్నాను. కానీ కొంత
కాలం నుంచి నాలో కోపం పూర్తిగా
నశించిపోయింది. అందుకు కారణం,
ఈ గ్రంథమేనని ఇప్పుడర్థమవుతున్నది!"
అన్నాడు.

"మహామునీ! అదెలాగో కొంచెం వివ
రించండి," అని కోరాడొక పండితుడు.

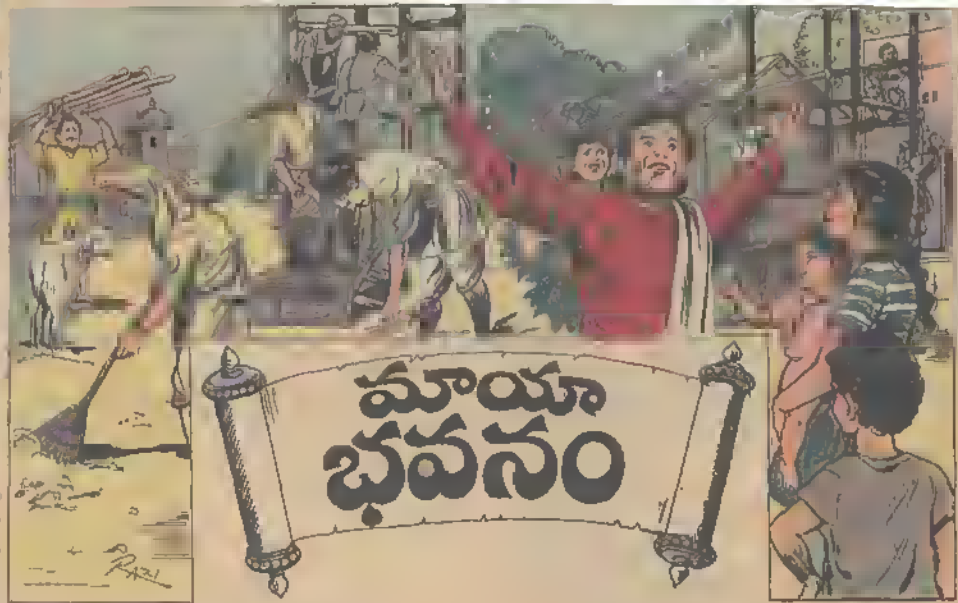
"పండితులైన మీకు అంత వివరణ
అవసరం కాదనుకుంటాను. సరే, సుకా
ముడు వ్రాసిన ఈ గ్రంథాన్ని చదవడం

రాక్షస జన్మకంటే ఘోరమైనది. అందు
వల్లనే, ఏ ప్రయోజనమూలేని ఈ గ్రంథం
లోని చప్పిడిమాటలు విన్న సుదీప మహా
రాజు రాక్షసరూపం నుంచి విముక్తు
డయ్యాడు. మీ దేశ ప్రజలు తమ తమ
కర్మఫలాన్ని అనుభవించడానికి, ఇక
ముందు నా శాపాలతో అవసరం లేదు;
ఇలాంటి గ్రంథాలు చదివితే చాలు! ఇక
నుంచి ప్రపంచంలో మునులు, వాళ్ళ
శాపాలు వుండవు—వాటిబదులు ఇలాంటి
గ్రంథాలే వుంటాయి," అన్నాడు నిర్వాస
మహాముని చిరునవ్వు నవ్వుతూ.

ఆ క్షణంలోనే కవి పండిత సాహితీ
వేత్తలందరూ చూస్తూండగా, ఆకాశం
నుంచి విమానమొకటి అక్కడ దిగింది.
అందులో వున్న దేవదూతలు, నిర్వాస
మహామునిని ఆహ్వానించారు. ముని
అక్కడ వున్నవారితో, "ఈ గ్రంథం
ధర్మమో అని, నా కర్మఫలం పూర్తయి
మోక్షం పొందుతున్నాను, సెలవు!"
అంటూ విమానం ఎక్కాడు.

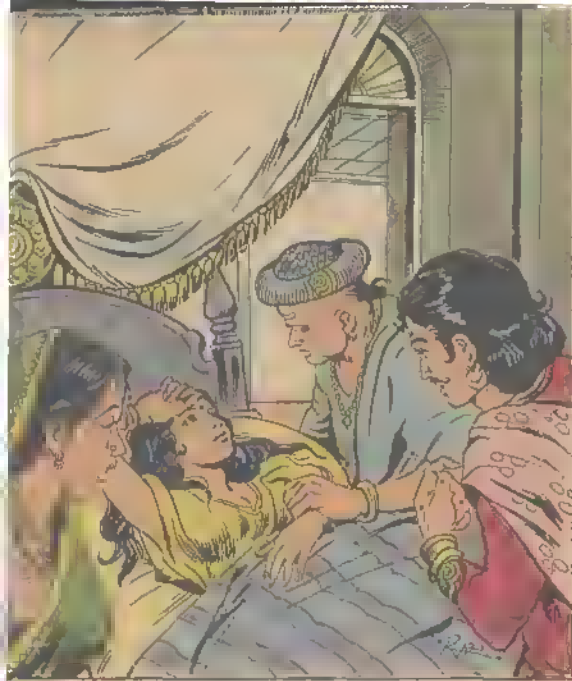

వీరగిరి రాజ్యంలో ఎక్కడ చూసినా ప్రజల ఆనంద కోలాహలం; ఎక్కడ విన్నా యువరాణి విద్యావతి జన్మదినోత్సవాల గురించే మాట! జన్మదినోత్సవాలకు ఇంకా మూడు వారాల వ్యవధి ఉన్నది. ఆయినా, అప్పడే ప్రజలలో వేడుకల హడావుడి ఆరంభమయింది. యువరాణి తన బంధుమిత్రులతో కలిసి, ఆలయానికి వెళ్ళి, దేవీ దర్శనం చేసుకుని ప్రధాన వీధులగుండా రాజప్రాసాదం చేరడం— జన్మదినోత్సవంలో ప్రధాన కార్యక్రమం. అందువల్ల ఉదయం, సాయంత్రంలం వీధులను శుభ్రపరుస్తున్నారు. ముత్యాల ముగ్గులతో, పచ్చటి ద్వారతో రణాలతో వీధులన్ని కళకళలాడసాగాయి. యువ

రాణి దర్శన భాగ్యం ఎప్పుడు కలుగుతుందా అని ప్రజలందరూ ఆనందోత్సాహంతో ఎదురు చూడసాగారు.

ఆయితే, యువరాణి జన్మదినోత్సవానికి మూడు రోజుల ముందు, రాజభటులు చేసిన చాటింపు విని వీరగిరి ప్రజలు దిగ్భ్రాంతులయ్యారు. యువరాణి హఠాత్తుగా వ్యాధిగ్రస్తురాలు కావడం వల్ల జన్మదినోత్సవాలు రద్దు చేస్తున్నామని రాజు ప్రకటించడంతో ప్రజలు ఆకాభంగానికి గురయ్యారు.

ప్రజలలాగే, వీరపురి రాజు వీరసేనుడూ, రాణి వజ్రేశ్వరీదేవీ తమ ఏకైక కుమార్తె విద్యావతి పరిస్థితిని చూసి విచారగ్రస్తులయ్యారు. ఇంతకు పూర్వం

నిప్పుడు గాని విద్యావతి స్వల్ప ఆనా రోగ్యానికి సైతం గురైనది లేదు. ఆలాంటిది మూడు రోజులక్రితం ఆమె ఉదయం పడకనుంచి లేవలేక పోయింది. పరిచారిక శాలిని ఆమెను లేపి కూర్చోబెట్టడానికి ప్రయత్నించింది. విద్యావతి ఆతి కష్టం మీద లేచి నిలబడిందిగాని, మరుక్షణమే తూలి పడక మీద పడిపోయింది. అంతే, ఆప్పటి నుంచి అమె ఆలాగే నీరసంగా పడివున్నది ! .

విషయం తెలియగానే రాణి వజ్రేశ్వరీ దేవి, విద్యావతి శయన మందిరానికి వచ్చింది. ముఖం పాలిపోయి, ఎన్నాళ్ళ నుంచో దీర్ఘవ్యాధితో బాధ పడుతూన్న

దానిలా కదలామెదలక వున్న తన కుమార్తెను చూడగానే రాణి కడుపు తరుక్కుపోయింది. రాజు కూడా తన కుమార్తెను చూసి ఒక్కక్షణం నిర్విణ్ణుడయ్యాడు. రాజవైద్యుణ్ణి పిలిపించాడు. వైద్యుడు యువరాణి నాడి పరీక్షచేసి, చూశాడు. అతనికి ఆమె శరీరంలో ఎలాంటి వ్యాధి లక్షణాలూ కనిపించలేదు. అయినా, ఆమె పడకపై నుంచి లేవలేక పోతున్నది. వ్యాధి కారణం అంతుబట్టిక, రాజవైద్యుడు రాజుతో, "ప్రభూ, యువ రాణికి జప్పుడు ఎలాంటి మందు లూ వద్దు. రెండు మూడు రోజులు పరిశీలించి చూసి, ఆ తరువాత ఔషధ చికిత్స ప్రారంభిద్దాం. అంతవరకు ఆమెకు విశ్రాంతి అవసరం." అన్నాడు.

రాజు సరేనని తల పంకించాడు.

రాణివజ్రేశ్వరీదేవి, ఆ రోజంతా యువ రాణి పక్కనే కూర్చున్నది. విద్యావతి ప్రశాంతంగా నిద్రపోయింది. సాయం కాలం రాజవైద్యుడు వచ్చినప్పుడు కళ్ళు తెరిచి, "ఇంకా నీరసంగానే ఉన్నది. అకలి లేదు !" అన్నది.

రాజవైద్యుడు అమెకు పళ్ళరసం మాత్రం ఇవ్వమన్నాడు.

రెండవ రోజు కూడా మొదటిరోజు లాగే గడిచింది. ఆ రోజు రాత్రి రాణికి ఒక వింత

అనుభూతి కలిగింది. ఆమె కళ్ళు మూసుకుని పడుకుని వుండగా హఠాత్తుగా చల్లటి స్పర్శ ఏదో తగిలి కళ్ళు తెరిచింది. తెల్లటి దయ్యం లాంటి ఆకారం ఒకటి గది నుంచి బయటకు వెళ్ళడం ఆమెకు లీలగా కనిపించింది. అయినా దాని ముఖం స్పష్టంగా కనిపించలేదు. అది ఆదా, మగా అన్న సంగతి కూడా తెలియలేదు. ఒకవేళ కిటికీ నుంచి పడుతూన్న వెన్నెల కిరణాలను తను దయ్యంగా భ్రమపడ్డానేమో అనుకుని రాణి పడుకుని కళ్ళు మూసుకుంది. కొంతసేపటి తరవాత మళ్ళీ అదే స్పర్శ. రాణి ఉలిక్కిపడి లేచింది, దయ్యమూ లేదు; వెన్నెల కిరణాలూ లేవు. నిద్రపోతూన్న రాజునులేపి సంగతి చెప్పింది. అంతా విన్న రాజు, "దేవీ, విద్యావతి పరిస్థితి గురించి ఆలోచిస్తూ పడుకుని వుంటావు. ఏదో కల వచ్చింది, అంతే. మన అమ్మాయికి ఎటువంటి ఆపదా రాదు. నిశ్చింతగా నిద్రపో." అని రాణిని ఓదార్చాడు.

మూడవ రోజు తెల్లవారగానే రాజు వైద్యుడు వచ్చాడు. విద్యావతి ఆరోగ్యంలో నిలాంటి మార్పు కనిపించలేదు. ఆమెను వరశీలించి చూసి, వైద్యుడు. మూడు పూటలా సేవించడానికి కొన్ని బలవర్ధక ఔషధాలు ఇచ్చి వెళ్ళాడు.

రాజు, ఆ రోజు సాయంకాలం, యువ రాణి అనారోగ్య కారణంగా, ఆమె జన్మ దినోత్సవాలను రద్దు చేస్తున్నట్టు చాటింపు చేయించాడు. పదహారు సంవత్సరాలుగా ఇంతవరకు ఇలా ఎప్పుడూ జరగలేదు. యేటా యువరాణి దేవాలయానికి వెళ్ళేప్పుడు, రాజవిధిలో దారికి ఇరువైపులా బారులుతీరి నిలబడి, అనందోత్సాహాలతో ఆమెకు శుభాకాంక్షలు తెలియజేసేవారు ప్రజలు. ఈ యేడు వేడుకలు లేవనగానే, యువరాణికి ఏమయిందోనని కలవరపడసాగారు. రాజవిధిలో అక్కడక్కడ గుంపులు గుంపులుగా చేరి, తమలో తాము చర్చించుకోసాగారు. మరి

కొందరు రాజప్రాసాదం ముందు గుమి గూడి, భవనం లోపలి నుంచి వెలుపలికి వచ్చే భటులను అడిగి యువరాణి పరిస్థితిని ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకోసాగారు!

యువరాణి జన్మదినానికి ఒక్క రోజు ముందు, రాజభటుడొకడు రాజప్రాసాదం నుంచి వెలుపలికి వచ్చి, అక్కడ గుమి గూడిన ప్రజలకు, "ప్రస్తుతం యువరాణి ఆరోగ్యం కొంత మెరుగయింది. ఆమె మెల్లగా లేచి కూర్చోగలుగుతున్నారు. రేపు యువరాణి జన్మదినం సందర్భంగా దేవాలయాలన్నిటా ప్రత్యేక పూజలు జరిపించనుని రాజుగారు ఆజ్ఞాపించారు. ప్రధాన జ్యోతిషాచార్యుడు వాచస్పతిని

సంప్రదించడానికి రాజుగారు స్వయంగా బయలుదేరి ఆయన వద్దకు వెళ్ళారు!" అని తెలయజేశాడు.

ఆ వార్త విని ప్రజలు కాస్త ఊరట చెంది, ఇళ్ళకు వెళ్ళారు. నురునాడు పేకువజామునే ప్రజలు దేవాలయాలకు వెళ్ళి, యువరాణి ఆనారోగ్యం నుంచి త్వరగా కోలుకోవాలనీ, ఆయురారోగ్యాలతో ఆమె చిరకాలం వర్ధిల్లాలనీ ప్రార్థనలు జరిపారు.

ప్రధాన జ్యోతిషాచార్యుడు వాచస్పతి, రాజువెంట రాజభవనానికి వచ్చి, యువరాణి జాతకాన్ని కొంతసేపు ఏకాగ్ర చిత్తంతో పరిశీలించి చూసి, "మహారాజా! యువరాణి జన్మించినప్పడే, ఆమె జాతకాన్ని గణించి, ఆమెకు పదహారే యేట ఒక గండం వుందని చెప్పాను, కదా?" అన్నాడు.

"మాకది జ్ఞాపకం లేదు, ఆచార్య! విద్యావతి శిశుప్రాయం నుంచి, ఎటువంటి అనారోగ్యానికి గురికాలేదు. ఎంతో ఆనందంగా కనిపించేది. ఆమెకు ఇలాంటి పరిస్థితి ఏర్పడగలదని ఊహించడానికి సైతం మాకు అనుమానం కలగలేదు. ఇప్పుడు కూడా ఆమెను పరిశీలించిన రాజవైద్యుడు ఆమెలో ఎలాంటి వ్యాధిలకణాలు కనిపించడంలేదన్నాడు. మరిందు

కిమి నీరసించిపోయిందో అంతుబట్టడం లేదు!" అన్నాడు రాజు విచారంగా.

పక్కనే వున్న రాణి వజ్రేశ్వరీదేవి. "ఈ రోజు విద్యావతి పుట్టినరోజు. యేటా అమె జన్మదిన వేడుకలను మనంగా జరపడం అనవాయితీ. అది మన దేశ ప్రజలకెంతో ఆనందకరమైన విషయం. విద్యావతి సంపూర్ణ అలోగ్యంతో మామూలు మనిషి కాగలదా. అచార్య!" అని అడిగింది ఎంతో ఆదుర్దాగా.

వాచస్పతి మళ్ళీ తదేక దీక్షిత విద్యావతి జాతకచక్రాన్ని పరిశీలించసాగాడు. కొంతసేపు మౌనంగా ఆలోచించి, తలపైకెత్తి. "యువరాణి జాతకం ప్రకారం ఒక సంవత్సరం నుంచే గ్రహ సంచారం శుభ ప్రదంగా లేదు. కొన్ని గ్రహాల ఉగ్ర దృష్టి జాతకురాలిపై బడింది. అందుకే ఇప్పుడామె పరిస్థితి ఇలా అయింది. అయినా, ఇలాగే ఎంతోకాలం కొనసాగదు. సరిగ్గా చెప్పాలంటే, ప్రస్తుత గ్రహస్థితి మారడానికి పదకొండు నెలలా పదకొండు రోజులు పడతాయి. ఆ తరువాత అమె మామూలు మనిషి అవుతుంది. అంత వరకు అమెను బాగ్రత్తగా కాపాడాలి. ముఖ్యంగా, ప్రస్తుతం వుంటూన్న ఈ భవనం నుంచి అమె నివాసం వేరొక చోటికి మార్చడం అవసరం!" అన్నాడు.

"ఈ స్థితిలో అమ్మాయిని ఎక్కడికి పంపగలం అచార్య?" అని అడిగింది మహారాణి సజలనేత్రాలతో.

జ్యోతిషాచార్యుడు విమి మాట్లాడలేదు.

కొంతసేపు అందరూ మౌనం వహించారు. ఆ తరువాత రాజు, "రాజధాని నగరాన్ని అనుకుని వున్న సారనసరోవరం మధ్య వున్న దీవిలో వేసవి విడిది కని నిర్మించిన విశ్రాంతి భవనం వున్నది. యువరాణిని అక్కడికి తరలించడం మంచిదనుకుంటాను. అది ఇక్కడికి సమీపంలోనే ఉన్నది కాబట్టి, మేము రోజూ వెళ్ళి రావడానికి అనువుగానూ వుంటుంది!" అన్నాడు.

“సారససరోవరం ఇక్కడికి అగ్నేయ దిశలోనే కదా ఉన్నది?” అని అడిగాడు జ్యోతిష్కుడు.

అవును అన్నట్టు రాజు తల పంకించాడు.

“అలాంటప్పుడు యువరాణిని అక్కడ వుంచడం అన్ని విధాలా శ్రేయస్కరం. మరొక ముఖ్య విషయం ఏమంటే యువరాణి అక్కడ ఏకాంతంగానే గడపాలి. తల్లిదండ్రుల దృష్టి కూడా అమెపై పడకూడదు. అమెకు తోడుగా ఒక పరిచారిక మాత్రం వుంటే చాలు. వారికి ఆహార పానీయాలు రాజభవనం నుంచే పంపవచ్చు. జననీ జనకులైన మీరు

కూడా అమెను నెల కొక్కసారి మాత్రమే వెళ్ళి చూసే రావాలి. మీ కుమార్తె క్షేమం కోసం దీనిని మీరొక తపస్సులాగా భావించి నడుచుకోవాలి. ఇవన్నీ తాత్కాలికమే. గ్రహదోషం తొలగిపోగానే యువరాణి మామూలు మనిషి అవుతుంది. ఆ వెంటనే అమెకు వివాహ యోగం కూడా ఉన్నది. కాబట్టి మీకు ఎటువంటి విచారమూ వద్దు. భగవంతుడి మీద భారం వేసి నిశ్చింతగా వుండండి. నేను బయలుదేరేప్పుడు ఇంటివద్ద జగత్పతాచార్యుడు వున్నాడు. ఈ విషయం ఆయనతోనూ సంప్రదించి, మీరు యువరాణిని చూడడానికి శుభ సమయం ఏదో వచ్చి చెబుతాను,” అని చెప్పి అక్కడి నుంచి బయలుదేరాడు.

ఆ తరువాత జరగవలసిన పనులన్నీ చక్కచక్కా జరిగిపోయాయి. విడిది భవనాన్ని సిద్ధం చేయడానికి, రాజు భటులను పంపాడు. విద్యావతి పుట్టినప్పటి నుంచి, అమె అవసరాలు చూసుకుంటూన్న రాణిగారి వృద్ధపరిచారిక కమలను, యువరాణితోపాటు పంపాలని రాణి నిర్ణయించింది. యువరాణికి, పరిచారిక కూడా వలసిన ఆహార పానీయాలను రాజప్రాసాదం నుంచి అరుగురు చెలికత్తెలు రోజుకు ఇద్దరు ప్రకారం తీసుకువెళ్ళాలని

విర్పాటు జరిగింది. కమల ఒక్కతే యువరాణి దగ్గర వుంటుంది.

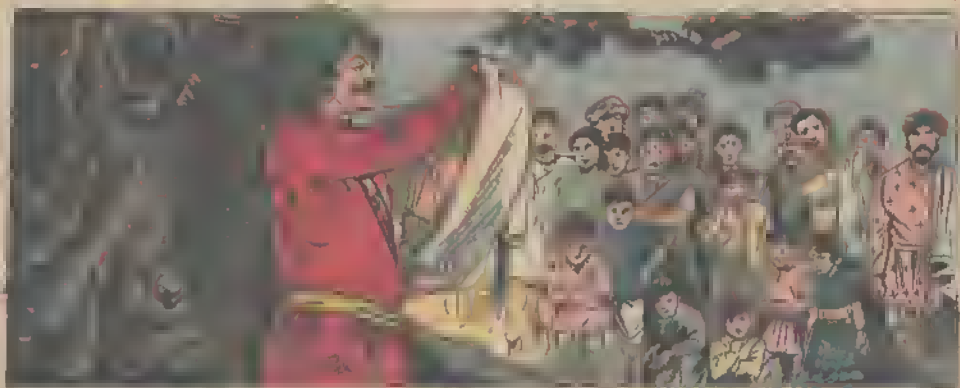
జ్యోతిషాచార్యుడి సలహా ప్రకారం, సరిగ్గా అర్ధరాత్రి సమయంలో, యువరాణి రాజప్రాసాదం నుంచి, మేనాలో బయలుదేరింది. రాజు, రాణి యువరాణిని రాజప్రాసాద సింహద్వారం వరకు వచ్చి సాగనంపారు. వృద్ధ పరిచారిక కమలతో పాటు మరిద్దరు చెలికత్తెలు, సారససరోవరం వరకు యువరాణికి తోడుగా వెళ్ళి దిగబెట్టారు. పడవవాడు, యువరాణిని, పరిచారిక కమలనూ మాత్రం పడవలో ఎక్కించుకుని, సరోవరమధ్యంలో వున్న దీవిలోని విశ్రాంతి భవనం మెట్లు వద్ద దించి, కొంతసేపటికి తిరిగి వచ్చి, ఆ విషయాన్ని అక్కడ నిలబడిన పరిచారికలకు తెలియజేశాడు.

తమ కుమార్తె నుంచి ఇలా హఠాత్తుగా దూరం కావలసి వచ్చిన విధివైపరీత్యాన్ని తలుచుకుని రాజదంపతులు తీరని విచారానికి లోనయ్యారు. ఒకరినొకరు ఓదార్చు

కుంటూ, కుమార్తెను చూడడానికి తగిన శుభమిదీయలు ఏవో చెప్పడానికి జ్యోతిషాచార్యుడు ఎప్పుడు వస్తాడా అని ఎదురు చూడసాగారు.

యువరాణికి విర్పడిన స్థితిని గురించి దేశప్రజలకు తెలియజేయడానికి రాజు, భటులమ దేశం నలుమూలలకూ పంపాడు. వచ్చే సంవత్సరం యువరాణి జన్మదినోత్సవాలను మరింత ఘనంగా విర్పాటు చేయగలమనీ అంతవరకు ప్రజలు జరిగినదానికి దిగులు పడకుండా తమకర్తవ్యాలను ఎప్పటిలాగే నిర్వర్తించాలని రాజు చాటింపు చేయించాడు. అ చాటింపు విని ప్రజలు కొంత ఊరట చెందారు. కొన్ని రోజులు దేశమంతటా ప్రశాంతత చోటు చేసుకున్నది.

ఒకనాడు వేకువజామున, సారస సరోవర విశ్రాంతి భవనంలో వుంటూన్న యువరాణి విద్వావతి, హఠాత్తుగా మాయమయిందన్న వార్త వినగానే దేశప్రజలు దిగ్భ్రాంతులయ్యారు. —(ఇంకావుంది)

గురుదక్షిణ-మాపుదక్షిణ

పట్టువదలని విక్రమార్కుడు చెట్టు వద్దకు తిరిగి వెళ్ళి, చెట్టుపైనుంచి శవాన్ని దించి భుజాన వేసుకుని, ఎప్పటిలాగే మౌనంగా శ్మశానం కేసి నడవ సాగాడు. అప్పుడు శవంలోని జేతాళుడు, "రాజా, అర్థరాత్రి వేళ, భీతిగలిపే ఈ శ్మశానంలో, తల పెట్టిన కార్యం సాధించేందుకు, దృఢ సంకల్పంతో నువ్వు చూపుతున్న ధైర్య సాహసాలు మెచ్చదగినవే. అయితే వాటితో పాటు మనిషికి లోకజ్ఞతా, సమయస్ఫూర్తి, లక్ష్యశుద్ధి ఎంతో అవసరం. అవి లేనివాడు కార్యం సెద్దించేతరుణంలో దాన్నిచేజేతులా జారవిడవడం జరుగుతుంది. ఇందుకు ఉదాహరణగా నునందుడనే వాడి కథ చెబుతాను, శ్రమ తెలియకుండా, విను," అంటూ ఇలా చెప్పసాగాడు:

- పూర్వం విరూపదేశానికి బృహస్పతి లాంటి బుద్ధికాలి అయిన మంత్రి వుండే

చేతాళ కథలు

వాడు. మహారాజు శూర సేనుడు ప్రతి విషయానికి మంత్రిమీదనే ఆధారపడే వాడు. ఆయన పాలనలో దేశం సుఖక్షంగా వుంది. దురదృష్టవశాత్తూ మహామంత్రి అకాలమరణానికి గురయ్యాడు. శూర సేనుడు కొత్తమంత్రిని ఎన్నుకుని, ఆయన సలహాలతో రాజ్యపాలన చేయసాగాడు.

కొత్త మంత్రికి రాజును మెప్పించడం బాగా తెలుసు కానీ, సలహాలివ్వడం బొత్తిగా చేతకాదు. ఆయన తనకు తోచిన సలహాలిస్తూంటే రాజ్యపాలన అస్తవ్యస్తం కాసాగింది. కొందరు రాజుకి విషయం చెబితే ఆయన అంగీకరించక, "మంత్రి సలహా తోనే ఈ రాజ్యం సుఖక్షంగా వుంది.

మంత్రి అన్నవాడు తప్పుడు సలహాలివ్వ లేడు. రాజ్యంలో ఇబ్బందులు వస్తే అవి తాత్కాలికం." అన్నాడు.

చివరకు రాజగురువు కూడా శూర సేనుడిని, మంత్రి సలహాల గురించి హెచ్చరించాడు. రాజు నవ్వి, "గురువర్యా! తనుకు దైవకార్యాల గురించి తెలిసినట్లు, రాజకార్యాల గురించి తెలియదు. పాత మంత్రి సలహాలను కూడా అరంభంలో కొందరు తప్పుగా అర్థం చేసుకున్నారు. కొత్తమంత్రి సలహాల గొప్పతనం, కొద్ది కాలంలోనే అందరూ అర్థంచేసుకుంటారు," అన్నాడు.

అందుకు రాజగురువు ఏమీ అనలేక పాత మంత్రి ఇంటికి వెళ్ళాడు. పాత మంత్రి భార్య ఆయనకు నమస్కరించి ఉచితాసనం చూపింది. రాజగురువు ఆమెను అశీర్వదించి, "అమ్మాయి! మహారాజు శూరసేనుడు, నీ భర్తవల్ల బాగా ప్రభావితమైనాడు. మంత్రిలందరూ ప్రతిభావంతులైనని ఆయన నమ్ము తున్నాడు. కానీ నీ భర్త మంత్రి స్థానాన్ని ఇప్పుడొక అనమర్తుడాక్రమించాడు. వాడు తన తప్పుడు సలహాలతో దేశానికి హాని కలిగిస్తున్నాడు. మెచ్చుకోలు కబుర్లతో రాజును మెప్పించి, తన స్థానం పటిష్ఠం చేసుకున్నాడు. కేవలం మంత్రి సలహాల

పైనే ఆధారపడడం, ఏ రాజుకూ మంచిది కాదని శూరసేనుడు గ్రహించలేకపోతున్నాడు. ప్రస్తుతానికి సునం చేయగలిగిందేమీ లేదు. కానీ సువ్వు దేశానికొక ఉపకారం చేయాలి. నీ కుమారుడు సునందుడికిప్పుడు పదేళ్ళవయసుగదా! చండకారణ్యంలోని వితండుడి గురుకులా శ్రమానికి వాణ్ణి పంపు. వితండుడు నీ కుమారుణ్ణి విచక్షణాజ్ఞానం గల మహా మంత్రిగా తీర్చిదిద్దుతాడు. నీ కుమారుడు విద్య ముగించుకుని తిరిగివచ్చేవరకూ, మన దేశానికి మోక్షంలేదు," అన్నాడు.

పాత సుంత్రి భార్య అందుకు సరేనని అలాగే చేసింది. పదేళ్ళ వయసులో సునందుడు, తల్లిని విడిచి చండకారణ్యం చేరుకున్నాడు.

అక్కడ వితండుడు, వాణ్ణి చూసి విషయమిదిగి తెలుసుకుని, "గురుకులానికి జ్ఞాన సముపార్జన కోసం రావాలి. మంత్రిపదవి నాశించి రాకూడదు. అయినా నీకింకా పదవి గురించి ఆలోచించే వయసు రాలేదు," అన్నాడు.

సునందుడు వితండుడికి నమస్కరించి, "గురువర్యా! నా తండ్రి మంచి సలహాలతో మహారాజుకు సాయపడినమాట నిజం. ఆ విధంగా దేశానికి ఉపకారం జరిగింది. కానీ నా తండ్రి కారణంగా

రాజుకు మంత్రి సలహాలన్నీ సుంచి సలహా లేనన్న దురభిప్రాయం కలిగింది. అది తెలిగించాల్సిన బాధ్యత నాది. సమర్థుడైన మంత్రి, 'రాజులో' విచక్షణాజ్ఞానాన్ని పెంచుతాడు. తప్ప, అన్నింటికీ తనపై ఆధారపడేలా చేయడు. నా తండ్రి చేసిన తప్పును సవరించడం కోసమే, నేను తమ వద్దకు వచ్చాను," అన్నాడు.

వితండుడు, సునందుణ్ణి దీవించి, "నీలో గొప్ప తేజస్సుంది. నీ మాటలు వయసుకుమించిన తెలివినీ సూచిస్తున్నాయి. నిన్ను సకల శాస్త్రపారంగతుణ్ణి చేసి, నా తర్వాత ఈ గురుకులాన్ని నీకే అప్పగించాలనివిస్తున్నది. అయితే, నీ అభి

ప్రాయం కూడా న్యాయమైనదే! కానీ ఒక్క విషయం గుర్తుంచుకో. కేవలం ఉద్యోగం, పదవిని అశించి చదివేవాడు. జీవితంలో ఎందుకూ కొరగాకుండా పోతాడు." అన్నాడు.

సునందుడు వినయంగా తల వంచి ఊరుకుని, ఆరోజే విద్యాభ్యాసం ప్రారంభించాడు. వితండుడు వాడికి అన్నీ నేర్పుతూనే రాజరికం, మంత్రాంగాల గురించి కూడా వివరిస్తూండేవాడు. ఆ విధంగా మూడు సంవత్సరాలు గడిచేసరికి, వాడు తనకంటే ముందు చేరినవారిని కూడా ఆధిగమించి గురుకులంలో ప్రథముడుగా నిలిచాడు.

ఒక రోజున వితండుడు శిష్యులందరినీ సమావేశపరిచి, "మీలో రమాకాంతుడు ఎందుకూ కొరగానివాడని గుర్తించాను. ఇన్నేళ్ళ నా శిక్షణ వాడి విషయంలో వృథా అయిందని నాకెంతో బాధగా వుంది. మీలో ఎవరైతే నా వాడి బాధ్యతను స్వీకరించి, వాడి మెదడులో రవంత జ్ఞానాన్ని ప్రవేశపెట్టినా, నాకు సంతోషం. అలా చేసినవాడికి నా తదనంతరం గురుకులం ఆప్తజెబుతాను." అన్నాడు.

ఇది వింటూనే రమాకాంతుడు కోపంగా లేచి, "నా సాటివారిచేత పాతాలు చెప్పించుకునేందుకు నేనిక్కడికిరాలేదు. నలుగురిముందూ నా గురువే నన్నిలా అవమానించాక, నాకిక్కడ పనేముంది?" అని వెళ్ళిపోయాడు.

అప్పుడు వితండుడు నిట్టూర్చి, "రమాకాంతుడికి మంత్ర కావాలన్న కొరిక ప్రబలంగా వుంది. అందువల్ల వాడికి ఏ విద్యా అబ్బలేదు." అన్నాడు.

మరొక రెండు సంవత్సరాలకు సునందుడి విద్యాభ్యాసం పూర్తయింది. వాడు వితండుణ్ణి గురుదక్షిణగా ఏం కావాలని అడిగాడు.

"నువ్వు నా గురుకులాన్ని నడుపుతానంటే అదే నాకు గురుదక్షిణ!" అన్నాడు వితండుడు.

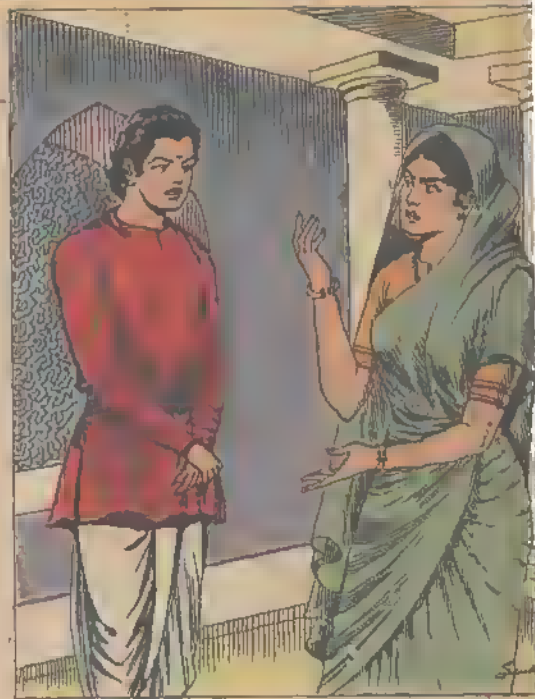
“గురువర్యా! గురువుకంటే ప్రథమ స్థానం తల్లిదని సర్వశాస్త్రాలూ ఘోషిస్తున్నాయి. మాతృదక్షిణను కాదని గురుదక్షిణ ఇమ్మని తమరాదేశిస్తే, అలాగే చేస్తాను.” అన్నాడు సునందుడు.

వితండుడు, సునందుణ్ణి అశీర్వదించి, “పది హేనేళ్ళ వయసుకే ఇంతవాడి వయ్యావు. నీ జ్ఞానం ఒక రాజభవనానికి, నీ తెలివి ఒక రాజుకూ పరిమితం కావడం ఇష్టం లేక అలా అన్నాను. నీ మనసుకు తోచినపని ఏది చేస్తే, అదే నాకు గురుదక్షిణ. వెళ్ళిరా నాయనా!” అన్నాడు.

సునందుడు విరూపదేశంలో ప్రవేశించి, శూరసేను డిప్పడు రాజ్యమేలడంలేదనీ, ఆయన అనారోగ్యంతో మంచం పట్టడం వల్ల మూడు సంవత్సరాలుగా శూరసేనుడి కొడుకు వీరసేనుడు రాజ్యమేలుతున్నాడనీ తెలుసుకున్నాడు.

వీరసేనుడు గొప్ప అహంకారి. అన్నీ తనకే తెలుసుననుకుంటాడు. తనకు సలహా లివ్వడానికి కాక, తను చెప్పింది అవుననడానికే మంత్రి కావాలి అతడికి! తన తండ్రి శూరసేనుణ్ణి మెప్పించిన మంత్రి అనమర్తుడని అంతా అనడంవల్ల, కొత్త మంత్రి కోసం ప్రకటన చేశాడు.

సునందుడు ఇల్లు చేరగానే తల్లి ఈ వీషయాలన్నీ చెప్పి, “నువ్వు సరైన సను

యానికే వచ్చావు. రేపే వీరసేనుడు కొత్త మంత్రిని ఎన్నుకోబోతున్నాడు. నువ్వు యనకు మంత్రివై, తండ్రిని మించిన తనయుడనిపించుకోవాలి.” అన్నది.

దురదృష్టంకొద్దీ ఆ రాత్రే సునందుడికి వళ్ళు తెలియని జ్వరం వచ్చింది. అది తగ్గి వాడు మామూలు మనిషి కావడానికి వారం రోజులు పట్టింది. అప్పుడు రాజగురువు వచ్చి వాణ్ణి కలుసుకుని, “నాయనా! కొత్తమంత్రి ఎన్నిక అయిపోయింది. నీవు వచ్చినట్లు నాకు అలస్యంగా తెలిసింది. ఇప్పటికై నా సమయం మించిపోలేదు. నాతో వస్తే రాజుకు నిన్ను పరిచయం చేస్తాను. నేను

చెబితే ఇద్దరు మంత్రులను తీసుకునేందుకు రాజు వెనుకాడడు. ప్రస్తుత పరిస్థితిలో దేశానికి నీ అవసరం ఎంతైనా వుంది," అన్నాడు.

సునందుడు డండుకు అంగీకరించినా, ముందుగా కొత్తమంత్రుని కలుసుకుని మాట్లాడాలన్నాడు. రాజగురువు వాణ్ణి కొత్త మంత్రువద్దకు తీసుకు వెళ్ళాడు. ఎతందు డండుకూ పనికి రానివాడని తీర్మానించిన రమాకాంతు డక్కడ వాడికి కొత్తమంత్రు పేషంలో దర్శన మిచ్చాడు.

ఇద్దరూ పరస్పరం కుశలప్రశ్నలు వేసుకున్నాక, రాజగురువు రమాకాంతు

డికి తన మనసులోని మాట చెప్పాడు. అందుకు రమాకాంతుడెంతో సంతోషించి, "మన మిద్దరం కలిసి మంత్రులుగా ఒకే రాజువద్ద పనిజేయడం, నా అదృష్టంగా భావిస్తాను," అన్నాడు.

సునందుడు మాత్రం రమాకాంతుడి భుజం తట్టి, "నేను నిన్ను ఆధీనంబించాలని వచ్చాను. గురువుగారు గురుకులం బాధ్యత తీసుకుంటే, అదే నా గురుదక్షిణ అన్నారు. ఆయన మాట కాదనలేను. నేనిప్పుడు చండకారణ్యానికి వెళుతున్నాను," అని ఇంటికిపోయి, తల్లిని వెంటబెట్టుకుని చండకారణ్యంలోని గురుకులానికి బయలుదేరాడు.

బేజాళుడు ఈ కథ చెప్పి, "రాజా, గురుదక్షిణకంటే, మాతృదక్షిణ ముఖ్యమని రాజ్యానికి తిరిగి వచ్చి మంత్రుకాదలచిన సునందుడు, మనసెందుకు మార్చుకున్నాడు? వీరసేనుడు కొత్తమంత్రుని ఎన్నుకునే రోజునే, తనకు జ్వరం వచ్చి ఇల్లు కదలలేకపోవడం దైవ సంకల్పమనుకున్నాడా? అలాకాక, రమాకాంతుడి వంటి పనికిమాలినవాడితో కలిసి పని చేయడం అవమానంగా భావించాడా? అన్నిటిని మించి, అలాంటి అసమర్థుడు మంత్రుగా వున్నప్పుడే రాజుకు తనబోటివాడి అవసరం అతి ముఖ్యమని

ఎందుకు గ్రహించలేకపోయాడు? వితం
డుడివంటి ఉద్ధండపండితుడి వద్ద శిక్షణ
పొందినా, సునందుడిలో లోకజ్ఞతా,
సమయస్ఫూర్తి, లక్ష్మీశుద్ధి లోపించడానికి
కారణం ఏమిటి? ఈ సందేహాలకు సమా
ధానం తెలిసి కూడా చెప్పకపోయావో,
నీ తల పగిలిపోతుంది." అన్నాడు.

దానికి విక్రమార్కుడు, "తన విద్యా,
తెలివితేటలూ ఒక రాజుకు పరిమితం
చేయకుండా, ఎందరికో ఉపయోగపడేలా
చేయమని గురువు చెప్పినా వినకుండా,
సునందుడు ఇంటికి తిరిగి వచ్చాడు.
అందుక్కారణం వాడికి తల్లి, రాజగురు
వులపట్లగల భక్తి గౌరవాలు. అయితే,
కొత్త రాజు వీరసేనుడు మంత్రిని ఎన్ను
కున్న తీరు వాణ్ణి అశ్చర్యపరచడమేగాక,
అలోచించేలా చేసింది, వీరసేనుడు అహం
కారే కావచ్చు. కాని తెలివైనవాడు.
ఆయన తెలివితక్కువవాడైతే, మంత్రి
తెలివైనవాడైనా ఆ తెలివి వృధా. సునం
దుడు తెలివైనవాడు కాబట్టి తన సహప

లతో రాజుకు సాయపడగలడు. అయితే,
రాజు తన తెలివి అంతా వెచ్చించి రమా
కాంతుణ్ణి మంత్రిగా ఎన్నుకున్నాడు. ఒక
తెలివైనవాడు రమాకాంతుడిలాంటి వాణ్ణి
మంత్రిగా ఎన్నుకున్నాడంటే అర్థ
మేమిటి? ఆయన దృష్టిలో మంత్రి
పదవికి ఏమాత్రమూ విలువ లేదన్నమాట.
అది కేవలం అలంకారప్రాయం మాత్రమే.
అలాంటి నుంత్రిపదవికోసం, సునందుడు
తన విద్యావిజ్ఞానాలను వృధా చేసుకుంటే,
అది మాతృదక్షిణ అనిపించుకోదు.
అందుకే వాటిని గురుదక్షిణగా ఇచ్చి,
గురుకులాన్ని సమర్థవంతంగా నడిపి, తన
జీవితాన్ని సార్థకం చేసుకుందామను
కున్నాడు. అంతేతప్ప, వాడిలో లోకజ్ఞతా,
సమయస్ఫూర్తి, లక్ష్మీశుద్ధి లోపించడం
వల్ల కాదు." అన్నాడు.

రాజుకు ఈ విధంగా మౌనభంగం కలగ
గానే, బేతాళుడు శవంతో సహా మాయమై,
తిరిగి చెట్టెక్కాడు. —(కల్పితం)

[అధ్యాయం: మనుష్యుల సహజం]

అనలురహస్యం

శ్రీశ్రీరం బమిందారు తన దగ్గరకు పనిచేయడానికి వచ్చేవాళ్ళను, మూడు ప్రశ్నలు అడిగి, వాటికి నరైన నమాధానం చెప్పిన వాళ్ళను మాత్రమే పనిలోకి తీసుకునేవాడు. ఒక్కొక్కసారి ఆయన ప్రశ్నలు అతి సామాన్యంగా వుండి, సులభంగా బవాబు చెప్పగలిగేవిగా వుండేవి. మరొక సారి ఎవరికి అంతుపట్టని విధంగా కఠినంగా వుండేవి.

చెంగయ్య అనే చెవిటి వాడు, ఒకసారి ఆయనదగ్గరకు పనికోసం వెళ్ళాడు. బమిందారు వాణ్ణి వరీక్షగా చూసి, “ఒకసారిపాపాయినా, సులభంగా నంపాయిండుకోగలది ఏది?” అని ప్రశ్నించాడు.

“దబ్బు!” అన్నాడు చెంగయ్య.

“ఒకసారిపాపే, మళ్ళీ ఎప్పుటికి దొరకనిది ఏది?” అని ప్రశ్నించాడు బమిందారు.

“రాత్రి-పగలు!” అన్నాడు చెంగయ్య తడుముకోకుండా.

“సాయంచేసినవాడికి, సాయం పొందినవాడు ఎంతకాలం కృతజ్ఞుడుగా వుండాలి?” అని ప్రశ్నించాడు బమిందారు.

“బ్రతికినన్నాళ్ళు!” అన్నాడు చెంగయ్య.

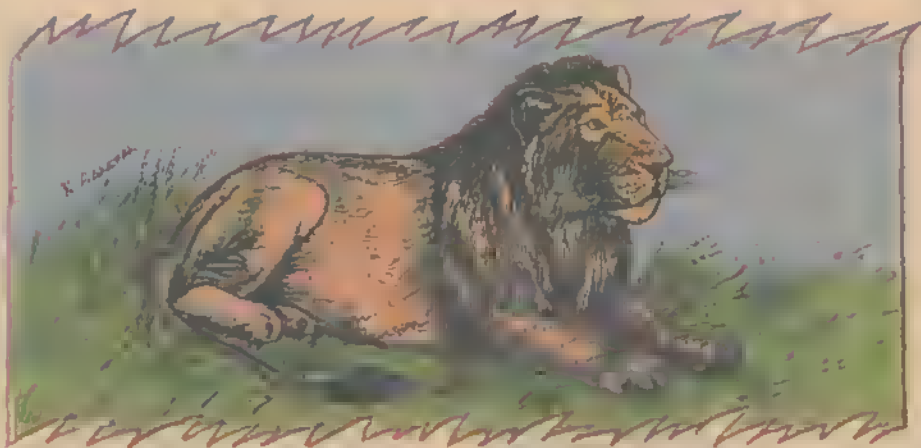
బమిందారు, ఈ బవాబులకు చాలా నంలేపించి, చెంగయ్యకు పని ఇచ్చాడు. అయితే, కొద్ది రోజుల్లోనే ఆయనకు వాడు చెవిటివాడని తెలిసి, “ఒరే, అ రోజు నా ప్రశ్నలకు ఎలా నమాధానం చెప్పగలిగావు?” అని గట్టిగా అరిచాడు.

అంతగట్టిగా అరిచి అడిగిన ప్రశ్న వినిపించడంతో చెంగయ్య, “అయ్యా, తమరడిగిన మూడు ప్రశ్నలూ, నా బవాబులూ ఇంకా నాకు గుర్తున్నవి. ఏం కావాలి నీకు? అని అడిగారనుకుని, దబ్బు అన్నాను. నువ్వు ఎప్పుడు పని చేయ్యగలవని, అడిగారనుకుని, రాత్రి-పగలు అనేకాను. మూడో ప్రశ్నగా, ఎంతకాలం పని చేయ్యగలవని అడిగారనుకుని, బ్రతికినన్నాళ్ళు, అన్నాను,” అన్నాడు.

నంగతి తెలిసిన బమిందారు, “ఓరి, చెవిటివెధవా! ఇదా నువ్వు, నా దగ్గర పని నంపాయించిన అనలు రహస్యం!” అంటూ పొట్ట చెక్కులయ్యేలా నవ్వుకున్నాడు. —ఎం. రమాదేవి

మనదేశపు పక్షులు-జంతువులు :

సింహం

ప్రాచీనకాలం నుంచి 'మృగరాజు'గా కీర్తిగాంచిన వన్యమృగం సింహం. మన పంచతంత్ర కథలలోనూ, ఈనవ కథలలోనూ సింహానికి 'అడవిరాజు'గా విశిష్టమైన స్థానం ఉన్నది. మొదట మన బాతీయ మృగంగా కూడా సింహమే వుండేది. అయితే, వివిధ వంశ్య క్రమంగా తగ్గిపోవడం వల్ల, ఆ స్థానాన్ని ప్రస్తుతం పులి ఆక్రమించింది!

మగసింహాలకు ప్రత్యేకంగా వున్న గుబురైన జుాలు కారణంగా అవి ఎంతో గంభీరంగా కనిపిస్తాయి. సింహం కూడా పులి లాగా 'పిల్లి' బాతికి చెందిన వన్యమృగమే. కాని జుాలు కారణంగా ఇది పిల్లి లాగా కనిపించదు. బాగా ఎదిగిన సింహం, ముక్కు చివరి నుంచి తొకవరకు కొలిస్తే 275 సెం. మీ. పొడవు వుంటుంది. 90 సెం. మీ. ఎత్తు పెరుగుతుంది. పసుపురంగు కలిసిన బూడిద రంగులో కనిపించే సింహం జుాలు, మరింత ముదురు రంగులో వుంటుంది. సింహాలు నాలు గయిదు నుంచి, అరవైవరకు ఒకటిగా 'చేరి' గుంపులు గుంపులుగా నివసిస్తాయి.

ఒకప్పుడు భారతదేశమంతటా తిరిగిన సింహాలను, సైబీరియా నుంచి వచ్చిన మరింత క్రూరమైన వులులు దక్షిణ ప్రాంతాలకు తరలించబడ్డాయి. ప్రస్తుతం గుజరాత్ రాష్ట్రంలోని 'గిర్ నేషనల్ పార్క్'లో 230 సింహాలు ఉన్నాయి.

బాల విలే క రి!

గత నవంబర్ నెలలో శేరకరాష్ట్ర రాజధాని తిరువనంతపురంలో అంతర్జాతీయ బాలల చలన చిత్రోత్సవం జరిగింది. ఆ సమయంలో వేదికా : రోయల మహ్మ ఒక పదేళ్ళ అమ్మాయి అక్కడి అందరి దృష్టిని ఆకర్షించింది. ఎడెకలనుంచి వచ్చిన నిజే వేదిక ప్రతినిధి వెంట, ఆ అమ్మాయి సచ్చి పుంటుందని మొదట అనుకున్నారు. కాని, అమె దగ్గర ప్రశ్నలంగా 'బెడెంటిటి ఇట్ట' చూసి అందరూ ఆశ్చర్యపడ్డారు!

అమె పెరు ఇనే హక్కి నెన. 'పిన్ను పిటి' ప్రతి పినిగా అమె ఆ చిత్రోత్సవంలో పాల్గొన్నది. ఇక్కడి చిత్రాలను చూసి, చిత్ర ప్రముఖులను కలుసుకుని, ఇంటర్వ్యూలు జరిపి విశేషాలను పనెలంటేటివిని పంపడానికి అక్కడి నుంచి వచ్చిన అరుగురు 'టివీటివీ'లో ఆలమ్మాయి ఒకరే!

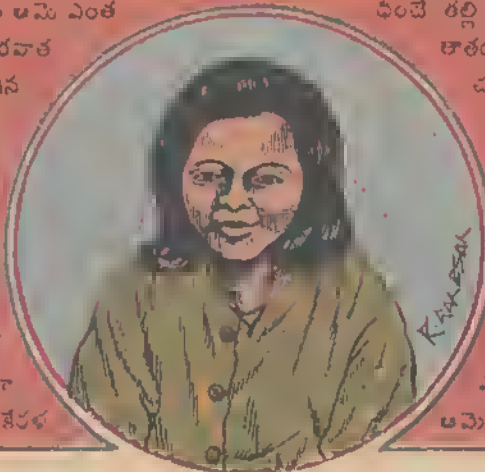
తిరువనంతపురం పచ్చి చేరగానే, అమెను నగర మహ్మంలో పున్న 'కనకకుణ్ణు' భవనానికి తీసుకు పోయారు. అక్కడి బాలల చలన చిత్రోత్సవం ఏర్పాటు చేశారు. ఆ భవనం చూట్టూ అండమైన ప్రశ్నతి దృక్పథాలను చూసి అమె ఎంత గానో అనందించింది. ఆ తరవాత రెండు వారాలపాటు బరిగిన చిత్రోత్సవంలో అమెతోత్సాహంతో ఎన్నో చలన చిత్రాలను చూసింది. మన బాల నటుల ప్రతి ధను ఎంతగానో మెచ్చు కున్నది. ఉత్సవ నిర్వాహకులు ఏర్పాటు చేసిన శేరక ధంటకాలను చాలా ఇష్టంగా తిన్నది. ఆ నిట్టి తిక్కన్నా శేరక

కాస్తంలో 'స్ట్రెంజర్' అని ప్రసిద్ధిగాంచిన అరబిన్ కంటే అమె ఎంతో ప్రతిని కనబరిచింది!

పాఠశాలపాఠశాల చదువులున్న ఇదే, నినిమూలు చూస్తూ, సిరిక దొరికినప్పుడల్లా, దేశం నలు మూలల నుంచి వచ్చిన బాలబాలికలతో కలిసి ఒకటై చెప్పకంటూ, వాళ్ళకోసం ఏర్పాటు చేసిన ఇటలలో వాల్గొన్నది.

"ఇది కేవలం చిత్రోత్సవం మూగ్రామి కాదు. నిజంగానే మా కళ్ళకు గొప్ప విందు వంటిది!" అన్నది ఇదే. ఎందుకంటే చనిపోయింది అంతగా బాలల చిత్రాలను నిర్మించడం లేదు. ఇదే అంతకు ముందు దియెటర్లతోనూ, టివీతోనూ చూసిన మొత్తం చిత్రాలకు రెండింటిని చిత్రాలు ఇక్కడ రెండు వారాలలో చూసింది. వాటిలో అమెకు చాలా చిత్రాలు బాగా నచ్చాయి. ముఖ్యంగా 'అభయం' అనే మలయాళ చిత్రం తనను ఎంతగానో ఆకట్టుకున్నట్టు అమె తెలియ చేసింది. ఎప్పుడు చూసినా చదవమని నిప్పం

పించే తల్లి నుంచి, పదేళ్ళ కుర్రాడు తాతయ్య ప్రయత్నం పాప చర్యంలో 'అభయం' పొందడం ఆ చిత్రం ఇతివృత్తం. శ్రద్ధగా చదివే ఇదేను వెయ్యి వాయిదడం బాగా వచ్చు. చిత్ర లేఖనం పట్ల చాలా అసక్తి ఉన్నది. టెన్నిస్ అట అన్నా ఎంతో ఇష్టం. టైటి గ్రావ్ అమె అభిమాన 'బాటి'!

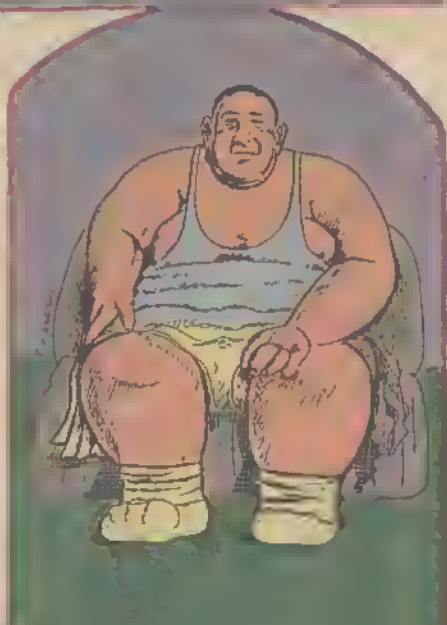
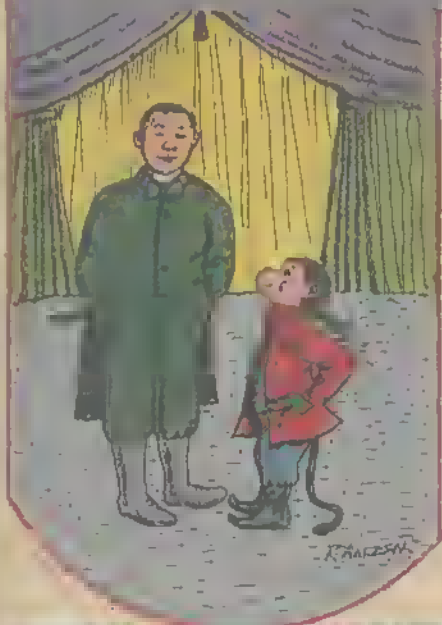

చందుమామ కబుర్లు

చానర్ 'తార'

జూలై 1992 వ సంవత్సరాన్ని 'చానర్ వర్సం'గా పాటిస్తున్నారు. అది చావు ఇవ్వకుండా తీసుకు
ఇస్తాన్న ప్రాముఖ్యతను చాటుతున్నది. మూడూటగా మన దేశంలో కలిసిందే 'శీతం అటం' ఇవా
జూలైలో వీరునుంచి శాట 'వేదికలమీదికి వెళ్ళాయి. వాటిని 'సమయవాచి' అని అంటారు. దానిని
వెళ్ళుకు పూర్వం ఈ 'చానర్ తీరం' ప్రాణులందరి జవా 'యి నవ్వాం. వాళ్ళు దాని గొంతు కిగా
అనిపిస్తున్నవారూ. అయితే, 1990 అవంతరం జరిగిన పాశ్చాత్యకరణ వారంలా అది ప్రాచుర్యం కోల్పోయి
మరిగిన పరిస్థితియింది. అయితే, అది తీగరు దానికి అవరణ పెడింది. అమెరికాలో ప్రసారంచేయడానికి
నివ్వనిదే తీగి చానర్ వార 'కో'ని 'హెల్లో' ప్రదర్శనకోసం తీరిందిస్తున్నారు.

నంగిరిదేవయ్య

బియ్యంవరం అనే గ్రామంలో, దేవయ్య అనే పని పాటు లేనివాడొకడుండేవాడు. వాడు ముక్కుతో తమాషాగా మాట్లాడుతూ, ఉన్నట్టుండి ముక్కు పొడుం గట్టిగా పిల్చి పెద్దగా తుమ్మేవాడు. ఇది అందరికీ విచిత్రంగా వుండి వాణ్ణి నంగిరి దేవయ్య అని పిలిచేవారు.

నంగిరిదేవయ్య ఎప్పుడూ ఎవరింట్లో భోజనం దొరుకుతుందా, ఎవరినెత్తికొట్టి డబ్బులు సంపాదించాడా అని అలోచిస్తూండేవాడు. గ్రామంలో ఎవరింట పళ్ళెయినా, బారసాల అయినా, అఖరికి తద్దినమైనా సరే, వాడు అక్కడికి వెళ్ళి నంగిరి మాటలతో వాళ్ళను నవ్వించి, వాళ్ళచేత ఇంటికి భోజనానికి పిలిపించు కునే వాడు.

ఇక భోజనం ముందు కూర్చున్నాక, "మీకు తెలీదు, నాకు చచ్చేంత మొహ

మాటం. అయినా, ఏదో మీరు పలిచారు కదా, రాక ఎలా తప్పతుంది? మామూలుగా ఎవరింటికి నేవెళ్ళను. మరొక సంగతి. ఇప్పుడు తక్కువగా తింటే మీరు బాధపడతారు, ఎక్కువ తినలేకపోయినా మిమ్మల్ని నిరాశపరచకూడదు!" అంటూ హాయిగా ఇద్దరి భోజనం తినేవాడు— చూసేవాళ్ళకు మాత్రం మొహమాటస్థుడనిపించేలాగా.

క్రమంగా నంగిరి దేవయ్య సంగతి ఊళ్ళో అందరికీ తెలిసిపోయింది. దానితో వాడు భోజనానికి గ్రామస్థులమీద కాకుండా, ఉద్యోగరీత్యా అక్కడికి బదిలీ అయి వచ్చే కొత్తవాళ్ళమీద ఆధారపడ సాగాడు.

ఒకనాడు దేవయ్యకు కొత్తగా వచ్చిన బాపనయ్య అనే కచ్చేరీ ఉద్యోగి మామిడాకులు, అరిటాకులు పట్టుకుపోతూ

కనిపించాడు. క్షణాలమీద వాడు ఆయనతో పరిచయం చేసుకుని, వాళ్ళింట్లో త్రినాథ వ్రతమని తెలుసుకున్నాడు.

వాడు, బాపనయ్యతో, "మరి చెప్పారు కాదేమండీ! వ్రతం చేసుకున్నాక బంధు మిత్ర సపరివారంగా అరగించాలి, ఈరోజు సంగమేశ్వర శాస్త్రిగారు విలిచారనుకొండి. ఎరిగినవారు గనక ఆయనొంటికి మరెప్పుడైనా వెళ్ళవచ్చు. కొత్తగా గ్రామం వచ్చిన మీ ఇంటికి రావడం అన్ని విధాలా ధర్మం. ఎంత, క్షణంలో వచ్చేస్తాను. మీరుండడం కంచిమేక కామయ్యగారింట్లోనే కదా!" అంటూ ముక్కుపాడుం పట్టుపట్టి రహిమని తుమ్మాడు.

బాపనయ్య, తను ముక్కు మొహం ఎరగనివాడు ఇంత మాట్లాడడం విని తెల్లబోయినా, సాటి మనిషి భోజనానికి వస్తానంటున్నాడని, "సరే, త్వరగా రండి!" అన్నాడు.

అయితే, నంగిరిదేవయ్య ఆ రోజు బాపనయ్య ఇంటికి భోజనానికి వెళ్ళలేదు. వాడికి ఆ గ్రామ పురోహితుడి కుటుంబం సంహారాల యాత్రకు వెళుతున్నట్టు తెలిసి, అక్కడికి పోయి పురోహితుడితో, "అయ్యయ్యో, మీకు మరి అంత మొహమాటమైతే ఎలా? నేను మీతో కూడా వచ్చి, అన్నివిధాలా సాయం చేయదలిచాను. ఇక, నాపనులంటారా? వాటిని ఎప్పుడైనా చేసుకోవచ్చు," అని గుక్క తిప్పకోకుండా మాట్లాడి ఆయనను మొహమాట పెట్టెసి, వాళ్ళ కుటుంబంతో పాటు సంహారాలం వెళ్ళిపోయాడు.

ఇక, బాపనయ్య, దేవయ్య వస్తాడనే నమ్మకంతో అరోజు సాయంత్రంవరకూ వాడికోసం ఎదురుచూసి, ఆ తర్వాత భోజనంచేశాడు.

వారం రోజుల తర్వాత దేవయ్య సంహారాలం నుంచి తిరిగివచ్చి, ఒక ఉదయాన బాపనయ్యకు వీధిలో తారసిల్లాడు. బాపనయ్య వాణ్ణి చూస్తూనే పట్టరాని కోపంతో ఏదో అనబోయేంతలో, వాడు ఏమీ

తోణుక్కుండా, "కోపగించకండి! నాలోని ప్రత్యేకత, ఈసరికి మీకు బాగా అర్థమై వుంటుంది. ఆభిమానం, అంతకు మించిన గౌరవం కొద్దీ నన్ను, భోజనానికి పిలిచిన వాళ్ళు, రాలేదని చాలా బాధపడిపోతారు. మమ్మల్ని అంతగా బాధపెట్టినందుకు పరిహారంగా, ఈ రోజు రెండు పూటలా, మీ ఇంటనే భోజనం, స్నానం అదీ కూడా మీ ఇంటనే, పడండి!" అంటూ బాపనయ్య భుజంమీద చెయ్యివేసి, ఆయన ఇంటికి వెళ్ళాడు.

బాపనయ్య ఇంట్లో, ఆయన మేనత్త ఒక బామ్మగారుంది. అవిడ ఎవరినైనా సరే, ఒరేయ్ అని పిలుస్తుంది. ఆ పిలుపు దేవయ్యకు కాస్త బాధనిపించింది.

దేవయ్య ఇంత పొడుం పీల్చి గట్టిగా తుమ్ముగానే, బామ్మ దడుచుకున్నట్టు ముఖం పెట్టి, "ఒరేయ్, నంగిరీ! నీ గురించి సర్వం విన్నాను. ఆ తుమ్ములు బిప్పు, పొడుం పీల్చి పీల్చి, నీ ముక్క పొడుంకాయలా తయారైంది, వంటపు తున్నది, ఇంట్లో మడినీళ్ళయిపోయాయి. నువ్వింకా స్నానం అఘోరించలేడుకదా. స్నానంచేసి, ఆ చేత్తనే నాలు గైడు బిందెల నీళ్ళు బావిలోంచి తోడుకురారా!" అన్నది అజ్ఞాపిస్తున్నట్టు.

దేవయ్య బావిలో ఎక్కడో పాతాళ గంగలా వున్న నీళ్ళను బొక్కెనతో పైకి లాగుతూ, "అయ్యా, ఎరక్కపోయిపస్తినీ గదా, ఈ కొంపకు!" అనుకోసాగాడు.

వాడు నాలుగు బిందెల నీళ్ళు తోడి, అయిన పడడం గమనించిన బామ్మ, "తెరగా తినడానికి తయారయ్యావు. నీళ్ళు చేడడానికి నావా హైరానా పడిపోతున్నావు. నంగిరివెధవా! ఇక, తిందువుగాని రా!" అని పిలిచింది.

ఆమె విస్తట్లో అన్నం, కూరలూ వడ్డించగానే దేవయ్య ఆవురావురుమంటూ తినసాగాడు. అది గమనించిన బామ్మ, "రాత్రి కూడా వుంటావని అన్నీ కాస్త ఎక్కువగానే వండాను. ఒక్క పూటలోనే స్వాహా అంటే ఎలా? మనిషయినవాడికి కొంచెం మొహమాటం వుండాలిరా! దొరికింది గదా అని, మొత్తం ఉడ్చేస్తే, రేపు నిన్నెవరు పిలుస్తారా, నంగిరి?" అన్నది కోపంగా.

ఈనాటివరకూ, అవతలివాళ్ళను మాట్లాడనీయకుండా, తప్పనిసరై మీ ఇంటికి భోజనానికి వచ్చానని చెప్పే దేవయ్యకు, బామ్మగారి బుచ్చిల్లంబి మాటలు కళ్ళనీళ్ళు తెప్పించాయి.

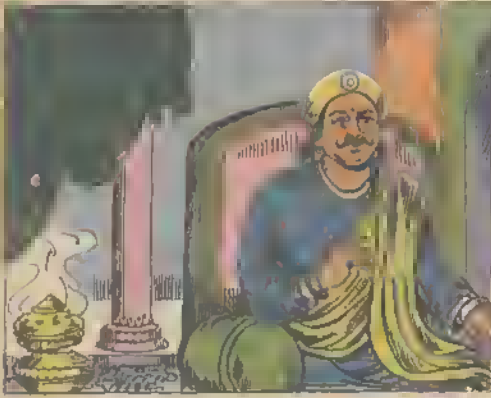
వాడు భోజనం ముగించి, చెయ్యి కడుక్కోవడానికి లేచిపోతుంటే, బామ్మ వాణ్ణి ఆపి, "ఒరే, అప్పనంగా తిండి తినేసిపోతే, నీ ఎంగిలాకు ఎవడెత్తుతాడు? పని పాటులేని వెధవ్వి. మాటలు చెప్పి తిండి తినిపోయే, నీ లాంటి పనికిమాలిన వాడి ఎంగిలాకు ఎత్తితే, పాపం. వాకు మడి, ఆచారం, ఆకు బయటపారేసి, గతికినచోట పసుపునీళ్ళతో కాస్త శుభ్రం చెయ్యి." అన్నది.

నంగిరి దేవయ్య, అంతా బామ్మ చెప్పినట్టే కిక్కురుమనకుండా చేసి, ఆ ఇంటి నుంచి బయటపడి, ఆ రాత్రికి మళ్ళీ భోజనానికి ఆ ఇంటి ఛాయలక్కుడా వెళ్ళలేదు.

అనాటి నుంచి, ఎవరైనా బాలిపడి వాణ్ణి భోజనానికి పిలిచినా, ఒకటికి రెండు సార్లు ఆలోచించి వెళ్ళేవాడు తప్ప, మాటకారితనం ఉపయోగించి పరాయి వళ్ళభోజనం చేసే అలవాటు మానుకున్నాడు.

దానశీలి కల

పూర్వం ఆవంతి రాజ్యంలో, మహారాజు అంతరంగిక సలహాదారు పదవికి భారీ ఏర్పడింది. అంతవరకు ఆ పదవిలో వున్న జయానందుడు వార్తకర్మ భారానికి తోడు, అనారోగ్యానికి గురి కావడంతో, ఆ స్థానానికి మరొకరిని ఎంపిక చేయవలసి వచ్చింది. ఈ విషయం రాజు వీరవర్మ కొక పెద్ద సమస్యగా మారింది. కారణం, ఎంతో సూక్ష్మబుద్ధి గల జయానందుడు, అంతవరకు ఆ పదవిని సమర్థవంతంగా నిర్వహించాడు.

ఒకనాడు రాజు, ఈ విషయం గురించి తన మంత్రి సుబుద్ధితో ప్రస్తావించగా, ఆయన, "మహారాజా! ముందు దేశంలో రాజనీతి, ఆర్థిక, న్యాయ శాస్త్రాలను అభ్యసించిన వారందరినీ ఆహ్వానిద్దాం. వారికి శాస్త్ర విషయమై పరీక్ష నిర్వహించి, అందులో ప్రతిభ చూపినవారిని గుర్తిద్దాం.

ఆ తర్వాత జయానందుడి సలహాపై, వారిలో ఒకరిని తను అంతరంగిక సలహాదారుగా నియమించవచ్చు." అని సలహా ఇచ్చాడు.

రాజు ఇందుకు సమ్మతించగానే, మంత్రి వెంటనే దేశమంతటా చాటింపు వేయించాడు.

ఈ చాటింపు విని దేశం నలుమూలల నుంచి అనేకమంది యువకులు వచ్చారు. వారందరికీ శాస్త్రపరమైన పరీక్షలు నిర్వహించగా జయుడు, విజయుడు అనే వాళ్ళు ప్రథములుగా నిలిచారు. వాళ్ళిద్దరూ సమఉజ్జీలు కావడంతో మంత్రి సుబుద్ధి, జయానందుడిని కలుసుకుని సంగతి వివరించాడు.

జయానందుడు 'అంతా విని, "అంతరంగిక సలహాదారన్నవాడు శాస్త్రాలలో పండితుడైనంతమాత్రాన సరిపోదు. క్లిష్ట

మైన ససుస్యలు ఎదురైనప్పుడు, వాటిని పరిష్కరించగల యుక్తి కూడా అతనికి కావాలి. శాస్త్రపరంగా ఉద్ధందులైన, ఆ యువకులిద్దరిలో పదవికి ఎవరు అర్హులో, ఈ ఆఖరు పరీక్ష నిర్ణయిస్తుంది." అని, విం చేయాలో మంత్రి సుబుద్ధికి వివరించాడు.

మర్నాడు మంత్రి జయుణ్ణి, విజయుణ్ణి పిలిపించి, కొద్దిసేపు వాళ్ళతో, అమాటా, ఈమాటా మాట్లాడిన తర్వాత ముఖం విచారంగా పెట్టి, "ఈ మధ్య నా మిత్రుడొకడు చాలా విషాదపరిణామానికి గురి అయ్యాడు. అది మీరిద్దరూ వినదగిన సంగతి!" అన్నాడు.

తర్వాత మంత్రి సుబుద్ధి, తన మిత్రుణ్ణి గురించి చెప్పిన వివరాలిలా వున్నాయి: మంత్రి మిత్రుడైన దానశీలి పయోవృద్ధుడు; ఆయనకు కొంతకాలంగా గుండె జబ్బు లాంటిది కూడా వున్నది. ఒకనాటి రాత్రి దానశీలికి ఒక భయంకరమైన కల వచ్చింది. ఆ కలలో ఆయన, ఒక కారడవిలో దారి తప్పిపోయాడు. ఆయన చెట్ల మధ్య పడుతూ లేస్తూ అతి కష్టం మీద ప్రయాణం సాగించి, చివరకు ఒక మైదాన ప్రదేశాన్ని చేరాడు. పైననక్షత్రాలు మిణుకుమిణుకుమంటున్నవి. ఆగుడ్డివెలుగులో ఆయనకు నాలుగు దారులు గల, ఒక కూడలి ప్రదేశం కనిపించింది. ఆయన అదారులలో ఒకదాని వెంట నడవ సాగాడు. కొంతదూరం వెళ్ళేసరికి, దారే కనిపించనంతగా పొదలూ, చెట్లగుబుళ్ళతో నిండిన ప్రదేశం వచ్చింది. అక్కడ కొన్ని సింహాలు తిరుగుతున్నవి. వాటిలో ఒక సింహం దానశీలిని చూసి భయంకరంగా గర్జిస్తూ, ఆయనకేసి రాసాగింది.

దానశీలి ప్రాణభయంతో వెనుదిరిగి పరిగెత్తి, కొంత సేపటికి కాలిదారుల కూడలికి చేరాడు. సింహం జాడలేదు. ఆయన అలసట తీర్చుకున్నాక, రెండో దారి వెంట నడవసాగాడు. కొంతదూరం వెళ్ళాక ఆయనకు పెద్ద వెలుగు కనిపిం

చింది. దానశీలి ఒక పొదచాటుకు చేరి, ఆ వెలుగు వస్తున్నవైపుకు చూశాడు. ఆ ప్రదేశంలో అనేకమైన పెద్దపెద్ద పుట్టలున్నవి. వాటిపై కాలసర్పాలు పడగలు విప్పి ఆడుతున్నవి. ఆ పడగలపై వున్న మణులు, కాంతులు విరజిమ్ముతూ ప్రకాశిస్తున్నవి.

అశ్చర్యంతో. ఆ దృశ్యాన్ని చూస్తున్న దానశీలిని, పుట్టల మధ్య ఆడుతున్న ఐదు తలల మహాసర్పం ఒకటి చూసి, బుసలు కొడుతూ అమితవేగంతో ఆయనకేసి రాసాగింది. ఆయన గిరుక్కున వెనుదిరిగి, శక్తికొలది పరిగెత్తి, తిరిగి నాలుగు దారుల కూడలిని చేరాడు. మహాసర్పం బాదలేదు.

ఈసారి దానశీలి మూడవ దారిగుండా నడవసాగాడు. కొంతదూరం వెళ్ళాక, ఆ దారి ఒక కొండదగ్గర ఆగిపోయింది. ఆ ప్రదేశాన ఆయనకు, కొన్ని మానవ కంకాళాలు కనిపించాయి. కిడుసు శంకించిన దానశీలి, వెనుదిరిగేలోపలే, దాపుల వున్న గుహలోంచి భయంకరాకారుడైన రాక్షసుడొకడు ముక్కుపుటాలు ఎగరవేస్తూ బయటికి వచ్చాడు. వాణ్ణి చూస్తూనే దానశీలి కెప్పుడుంటూ అరిచి, పరిగెత్తి నాలుగు దారుల కూడలిని చేరాడు.

అయితే, రాక్షసుడు పెద్దగా హుంకరిస్తూ, తనకేసి రావడం చూసిన దానశీలి, వెంటనే అక్కడున్న నాలుగవ దారి వెంట

పరిగెత్తాడు. అదారి అతణ్ణి కొండఅంచుకు చేర్చింది. దానికి దిగువన పెద్ద అగ్రాధ మున్నది. వెనుక రాక్షసుడు; ముందు అగ్రాధం! ప్రాణాలమీద ఆశకోల్పోయిన దానశీలి నిలువెల్లా గజగజ వణికిపోతూ అగ్రాధంలోకి తొంగిచూసేంతలో, కాళ్ళ కింద వున్న రాయి జారింది. అయిన కెవ్వమని అరుస్తూ అగ్రాధంలోకి పడిపోయాడు.

మంత్రి ఇలా చెప్పి, ఒక క్షణం అగి జయ, విజయులతో, "చూశారా, ఎంత భయంకరమైన కలో! అసలే గుండె జబ్బుతో బాధపడుతున్న, నా మిత్రుడు దానశీలి. కలనుంచి మెలకువ వస్తూనే, గుండెపోటుకు గురిఅయి మరణించాడు," అన్నాడు.

అప్పుడు జయుడు ఎంతో విచారంగా, "స్వప్నంలో కలిగే అనుభూతులకు శరీరం కూడా లోనవుతుందని. మనస్తత్వశాస్త్రం చెబుతున్నది. తమ మిత్రుడు కలలో నాలుగుసార్లు ప్రాణ భయానికి లోన

య్యాడు. అసలే గుండెజబ్బు మనిషి కనక, అ పత్తిడికి తట్టుకోలేక గుండె అగిపోయి వుంటుంది. మీ మిత్రుడి మరణానికి, నా ప్రగాధ సానుభూతినె తెలుపుతున్నాను." అన్నాడు.

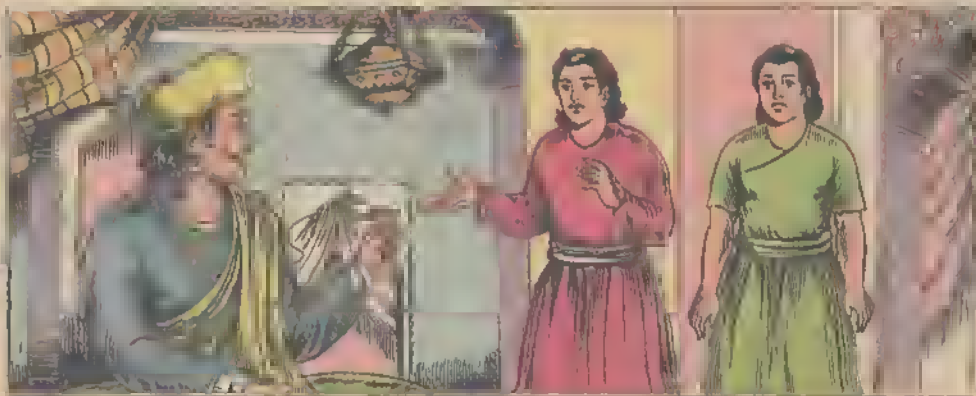
మంత్రి తల పంకించి, విజయుడికేసి చూశాడు.

విజయుడు చిరు నవ్వు నవ్వుతూ, "క్షమించాలి, మహామంత్రి! మీరు చెప్పిన దంతా ఒక కట్టుకథ." అన్నాడు.

మంత్రి కోపంగా, "అదెలా కట్టుకథో నిరూపించగలవా?" అని అడిగాడు.

దానికి విజయుడు వినయంగా, "మీ మిత్రుడు మెలకువ వస్తూనే, గుండె పోటుకు గురై వెంటనే చనిపోయినప్పుడు, అయినకు కలవచ్చిన విషయం మీకు తెలిసే అవకాశం లేదుకదా!" అన్నాడు.

మంత్రి సుబుద్ధి, విజయుణ్ణి అభినందించి, అప్పటికప్పుడే అతణ్ణి రాజు వీరవర్మకు అంతరంగిక సలహాదారుగా నియమించాడు.

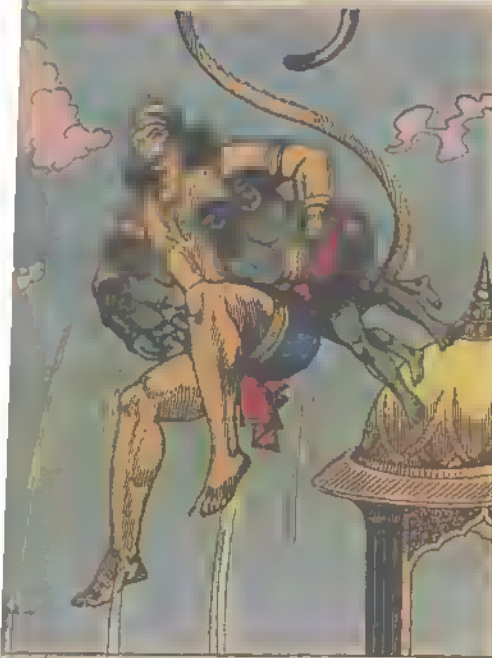
అనుకున్న ప్రకారం మిగిలిన ద్వారాల ముట్టడి కూడా అదేవిధంగా జరిగింది. సుగ్రీవుడు అవసరాన్నిబట్టి సహాయపడటానికి ఉత్తర. పశ్చిమ ద్వారాల మధ్య పెద్ద సేనతో ఉన్నాడు. వానరులు యుద్ధం చెయ్యటానికి చెట్లూ, రాళ్ళూ, పట్టుకున్నారు. మొత్తం వానరసేన లంకను చుట్టుముట్టుతున్నది. వాళ్ళ మూలాన త్రి కూట పర్వతం కనబడటం లేదు. ఇక వాళ్ళ కోలాహలం మాట చెప్పనే అవసరం లేదు.

ఆ తరుణంలో విభీషణుడితో చెప్పి, రాముడు అంగదుణ్ణి రావణుడి వద్దకు రాయబారిగా పంప నిశ్చయించి, అంగదుణ్ణి పిలిపించాడు. అతడు రాగానే

రావణుడితో తన మాటగా ఇలా చెప్ప మన్నాడు :

“రావణుడా, బ్రహ్మ వల్ల పొందిన పరాల గర్వంతో నువ్వు అనేక పాపాలు చేశావు. నీ గర్వం నశిస్తుంది. నా భార్యను ఎత్తుకు పోయావన్న అగ్రహంతో నేను యమధర్మరాజు లాగా వచ్చాను. నిన్ను చంపటానికి లంకాద్వారం వద్ద ఉన్నాను. నువ్వు ఏ బలం చూసుకుని సీతను ఎత్తుకు పోయావో, ఆ బలాన్ని ఇప్పుడు చూపు. సీతను తెచ్చి నా కిచ్చి, నన్ను శరణువేదక పోతే నా క్రూరమైన బాణాలు ఈ లోకంలో రాక్షసులు లేకుండా చేస్తాయి. ధర్మాత్ముడూ, నన్ను శరణుచొచ్చిన వాడూ అయిన విభీషణుణ్ణి లంకకు రాజు చేస్తాను.

నువ్వు ధైర్యంగా యుద్ధం చేస్తే చెయ్యి. అంతేగాని పక్షివై ఎక్కడికన్నా పారిపోదామన్నా అది నేను సాగనివ్వను. నీకు నే నొక మంచి సలహా ఇస్తాను. ఇక నువ్వు లంకను చూడవు. ఇప్పుడే చక్కగా చూసుకో. ఇప్పుడే నీకు నువ్వు ఉత్తర క్రియలు చేసుకో. నీ ప్రాణాలు నా చేతిలో ఉన్నాయి.”

తార కొడుకైన అంగదుడు రాముడిచ్చిన ఈ సందేశం తీసుకుని అకాశ మార్గాన అతె శ్రుంగం రావణుడి ఇంటకి వెళ్ళి. మంత్రులతో కూర్చుని ఉన్న రావణుణ్ణి చూశాడు. రావణుడూ, అతడి చుట్టూవున్న మంత్రులూ, ప్రశ్నించక

ముందే అతను రావణుడికి తన పేరు చెప్పకుని రాముడి సందేశం వినిపించాడు.

అతె పరుషమైన ఆ సందేశం విని రావణుడికి కోపం వచ్చింది. ఆ కోపంలో అతను కళ్ళెర్రచేసి, “ఈ దుర్మార్గుణ్ణి వెంటనే పట్టి చంపండి,” అని మళ్ళీ మళ్ళీ అన్నాడు.

నలుగురు రాక్షసులు ముందుకు వచ్చి అంగదుణ్ణి పట్టుకున్నారు. అంగదుడు కావాలనే వాళ్ళకు పట్టుబడ్డాడు. వాళ్ళు తనను పట్టుకున్న మరుక్షణం అతను వాళ్ళను తన రెండు చేతుల సందున ఇరికించుకుని, అకాశంలోకి లేచాడు.

అతను ఇంటి శిఖరం మీద వాలి, రావణుడు చూస్తూండగానే రాక్షసులను కింద పడేసి, ఇంటి శిఖరాన్ని విరిచాడు. తరవాత అతను తన పేరు చెప్పకుని సంహనాదం చేసి, రాముడి వద్దకు తిరిగి వచ్చాడు.

అంగదుడు చేసిన పని రావణుడికి అపశకునం అనిపించింది. అతను ధైర్యాన్ని కోల్పోయి, దిక్కులు చూస్తూ, నిట్టూర్పులు విడిచాడు.

వాసరులు యుద్ధం కోసం అత్రంగా కాచుకుని ఉన్నారు. పర్వతాకారుడైన సుషేణుడు, సుగ్రీవుడి ఆజ్ఞ చొప్పున, కొందరు వానరవీరులను వెంటవెట్టుకుని

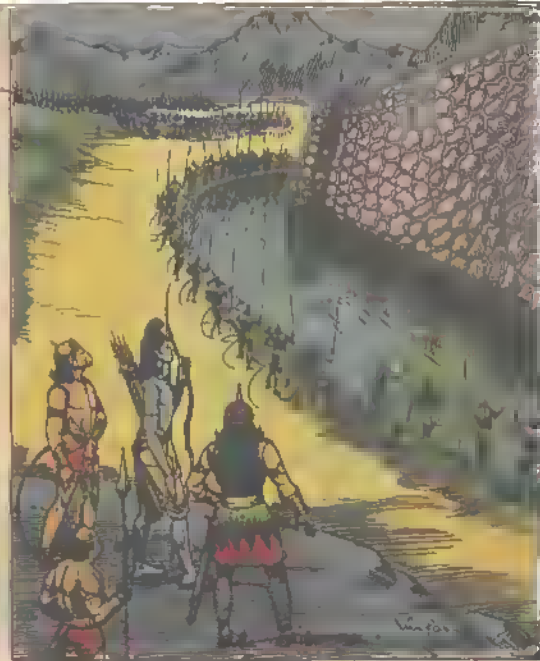
లంక ద్వారాలు నాలుగూ కలయతెరుగు
తున్నాడు. నగరం లోపల రాక్షసులు
కూడా అయుధాలు ధరించి కోలాహలంగా
తిరుగుతున్నారు.

కొందరు రాక్షసులు రావణుడి వద్దకు
వెళ్ళి, 'వానరులు లంకను ముట్టడించా
రని చెప్పారు.

రావణుడు వెంటనే సింహాసనం మీది
నుంచి లేచి తన ఇంటి పైకి వెళ్ళి, లంక
చుట్టూ వానర సేనలు ఉండటం చూశాడు.
త్రికూటపర్వతం అంతా వానర సేనలతో
నిండివున్నది. అంతమంది వానరులను
ఎలా చంపాలో అతనికి అంతుబట్టలేదు.

రాముడు కూడా లంకానగర ప్రాకారం
వద్దకు వెళ్ళి, నగరాన్ని రాక్షసులు ఎంత
బాగా రక్షిస్తున్నదీ చూశాడు. ఆ లంక
లోనే కదా సీత చిక్కి ఉన్నదన్న అలో
చన రాగానే అతనికి దుఃఖమూ, కోపమూ
కలిగాయి. అతను వానరులతో, "వెంటనే
బయలుదేరి శత్రు సంహారం సాగించండి," అన్నాడు.

వానర శ్రేష్ఠులు చెట్లూ, శిలలూ తిను
కుని అందుకు సిద్ధంగానే ఉన్నారు.
రాముడు ఇలా అనగానే వానరులు అక్క
డక్కడా ప్రాకారం మీదికి ఎగబాకారు.
ద్వారాల పైన వానరుల దాడి ఆరంభ
మయింది.

విభీషణుడు కవచం ధరించి, తన
మంత్రులతో సహా రాముడి సమీపంలోనే
ఉన్నాడు. గజాడూ, గవయుడూ, గవా
తుడూ, శరభుడూ. గంధమాదనుడూ
అన్ని చోట్లా తిరుగుతూ వానర సేనను
రక్షిస్తున్నారు.

ఈ స్థితిలో రావణుడు తన రాక్షస
సేనలను యుద్ధానికి పామ్మని ఆజ్ఞా
పించాడు. వెంటనే రాక్షసులు సింహ
నాదాలు చేశారు. భరీలు మోగాయి.
శంఖాలు ఊదారు. ఆవేశపరులై యుద్ధో
త్సాహంతో, లంక లోపల రాక్షసులూ,
బయట వానరులూ చేసే కోలాహలం
మిన్నుముట్టింది.

ఉభయపక్షలకూ యుద్ధం ఆరంభమయింది. రాక్షసులు గదలతోనూ, శక్తులతోనూ, కూలాలతోనూ, గొడ్డళ్ళతోనూ వానరుల పైకి ఉరికి కొట్టసాగారు. వానరులు రాక్షసుల మీద చెట్లూ, పెద్ద పెద్ద రాళ్ళూ, తమ గొళ్ళూ, కోరలూ ఉపయోగించారు.

కొందరు రాక్షసులు ప్రాకారాల మీది నుంచి వానరుల మీద ఆయుధాలు ప్రయోగించారు.

వానరులు ప్రాకారాల మీదికి ఎగిరి రాక్షసులను కింద పడదేశారు. రాక్షస వానరుల మధ్య అతిభయంకరమైన దమ్మియుద్ధం జరిగింది.

దేమ్మియుద్ధంతో బాటు ద్వంద్వ యుద్ధాలు కూడా జరిగాయి. ఇంద్రజిత్తు అంగదుడితోనూ, విభీషణుడి మంత్రులలో ఒకడైన సంపాతి అనేవాడు ప్రజంఘుడనే రాక్షసుడితోనూ, హనుమంతుడు జంబుమాలి తోనూ యుద్ధం చేశారు. అలాగే గజుడికి తపసుడనే రాక్షసుడితోనూ, నిలుడికి నికుంభుడనే రాక్షస వీరుడితోనూ యుద్ధం జరిగింది. సుగ్రీవుడు ప్రఘసుడనే రాక్షసుడితోనూ, లక్ష్మణుడు విరూపాక్షుడితోనూ యుద్ధం చేశారు. ఇలా అనేకమంది వానరవీరులు, రాక్షస వీరులతో భయంకరమైన ద్వంద్వ యుద్ధాలు చేశారు.

ఈ ద్వంద్వ యుద్ధాలలో అంగదుడు ఇంద్రజిత్తు రథాన్ని, సారథిని, గుర్రాలనూ నాశనం చేశాడు; సంపాతి ప్రజంఘుణ్ణి చంపాడు; హనుమంతుడు జంబుమాలిని కొట్టాడు; ప్రతపసుడు అనే రాక్షసుడి కళ్ళు నలుడు పిక్కేశాడు; ప్రఘసుడు సుగ్రీవుడి చేతిలో చచ్చాడు.

నలుగురు రాక్షసులు రాముడి మీద బాణాలు ప్రయోగించారు. రాముడు తన బాణాలతో ఆ నలుగురి తలల్నూ తేగవేశాడు. మైందుడు వజ్రముష్టి అనేవాణ్ణి పడికిలితో పొడిచి చంపాడు. సుషేణుడి చేతిలో వియ్యన్నూరి చచ్చాడు. ముత్తల

మీద ఇలా జరిగిన ద్వంద్వ యుద్ధాలలో చాలామంది రాక్షసులు వానరుల చేతిలో చచ్చారు.

ఇంతలో సూర్యాస్తమయమై, చీకటి పడింది. కాని యుద్ధం ఆగలేదు. రాక్షసులు యుద్ధభూమి అంతటా తిరుగుతూ, వానరులను భక్షించసాగారు. వానరులు బంగారు నగలనూ, తెల్లగా మెరిసే దంతాలనూబట్టి రాక్షసులను పోల్చి, పట్టి చీల్చారు. ఆ కఠిక చీకటిలోనే రామలక్ష్మణులు తమ బాణాలతో అనేకమంది రాక్షసులను చంపారు.

అంగదుడు తన రథాన్ని, సారథిని, గుర్రాలనూ నాశనం చేసిన తరువాత ఇంద్రజిత్తు తన మాయ చేత అదృశ్యమై పోయి. ఇప్పుడు రామలక్ష్మణుల మీద నాగాస్త్రాలు ప్రయోగించి, ఆ ఇద్దరినీ బంధించాడు. అతను వాళ్ళతో, "నేను అదృశ్యంగా యుద్ధం చేసేటప్పుడు నన్ను ఇంద్రుడు అయినా ఏమీ చెయ్యలేదు. అల్పులైన మీ రెంత? ఇప్పుడే మీ ప్రాణాలు తీస్తాను." అంటూ సంహనాదం చేశాడు.

బాణాలతో శరీరాలు పూర్తిగా కట్టుబడి పోయిన రామలక్ష్మణులకు ఏమీ కనిపించలేదు. ఇంద్రజిత్తు వేసే బాణాలు వారి పక్షస్థలాలపై తగిలాయి. ఇద్దరూ నేల

మీద పడిపోయారు. వారి రక్తం ఏర్లు కట్టి పారింది. రాముడి స్థితి చూసి లక్ష్మణుడికి జీవితం మీద ఆశ పోయింది.

హనుమంతుడు మొదలైన వానర ప్రముఖులు రామలక్ష్మణుల చుట్టూ చేరి దుఃఖించారు. ఇంద్రజిత్తుకోసం వానరులు అనేకులు అన్ని దిక్కులూ వెతికారు. కాని లాభం లేక పోయింది. ఒక్క విభీషణుడే తన మాయతో ఇంద్రజిత్తును చూడగలిగాడు.

ఈ లోపల ఇంద్రజిత్తు రాక్షసులతో ఇలా చెబుతున్నాడు: "చూడండి, రామలక్ష్మణుల పరాక్రమం నా ముందు ఎందుకూ పనికిరాలేదు. వాళ్ళను

నా బాణాలతో బంధించాను. ఈ బంధాల నుంచి వారిని ఎవరూ విడిపించలేరు: వీళ్ళు నా చేతిలో చచ్చారు."

ఇలా అని, ఇంద్రజిత్తు వానర వీరులను తన బాణాలతో నొప్పించసాగాడు. రాక్షసులు ఇంద్రజిత్తును కొనియాడారు. కదలకుండా పడి ఉన్న రామలక్ష్మణులను చూసి, వాళ్ళు చచ్చిపోయారనుకుని, ఇంద్రజిత్తు లంకానగరంలోకి వెళ్ళి పోయాడు.

నుగ్రీవుడు కూడా రామలక్ష్మణుల శరీరాలను పూర్తిగా కప్పిన బాణాలను చూసి భయపడ్డాడు. అతను విడుస్తూం డటం చూసి విభీషణుడు, "నుగ్రీవుడా,

భయపడకు, విడవకు. యుద్ధం అంటే ఇలాగే ఉంటుంది. అన్నప్పడల్లా విజయమే కలగదు. రామలక్ష్మణులు మూర్ఖ పోయారు. తిరిగి వాళ్ళు స్పృహ తెచ్చుకోవచ్చు." అని నుగ్రీవుడి కన్నీరు తుడిచాడు.

లంకకు తిరిగి వెళ్ళిన ఇంద్రజిత్తు తన తండ్రిని కలుసుకుని, "రామలక్ష్మణులను చంపాను," అని చెప్పాడు.

రావణుడు పరమానందంతో అననం నుంచి లేచి తన కొడుకును కౌగలించు కున్నాడు. అతను రామలక్ష్మణుల పథ ఎలా పరిగినదీ కొడుకును అడిగి చెప్పించు కున్నాడు.

తరవాత అతను ఇంద్రజిత్తును పంపేసి సీతకు కాపలి ఉన్న రాక్షస స్త్రీలను పిలిపించాడు. త్రిజట మొదలుగా గల రాక్షస స్త్రీలు వచ్చారు. రావణుడు వాళ్ళతో, "ఇంద్రజిత్తు రామలక్ష్మణులను చంపాడని సీతతో చెప్పండి. ఆమెను పుష్పక విమానంలో తీసుకుపోయి, చచ్చి పడి ఉన్న రామలక్ష్మణులను చూపండి. ఇక సీత రాముడి మీది ఆశ వదులుకుని, చక్కగా ఆలంకరించుకుని నన్ను చేర వచ్చు." అన్నాడు.

రాక్షస స్త్రీలు పుష్పకవిమానాన్ని తీసు కుని అశోకవనంలో ఉన్న సీత వద్దకు

Sanjay

వెళ్ళి, సీతను త్రిజటతో బాటు అందులో ఎక్కించి, రామలక్ష్మణులను చూపించటానికి తీసుకుపోయారు.

రావణుడు లంకలో బెండా ఎగురవేయించి, అలంకరించటానికి ఉత్తరు విచ్చాడు; ఇంద్రజిత్తు రామలక్ష్మణులను చంపినట్టు చాటింపు వేయించాడు.

సీత రాక్షసులను చూసింది: వాళ్ళు మహా అనందంలో ఉన్నారు. వానరులు దుఃఖంలో ఉండటం కూడా ఆమె చూసింది. బాణాలు శరీరమంతా కప్పి, నేల మీద పడి ఉన్న రామలక్ష్మణులను కూడా ఆమె చూసింది. ఆమెకు దుఃఖం అగలేదు.

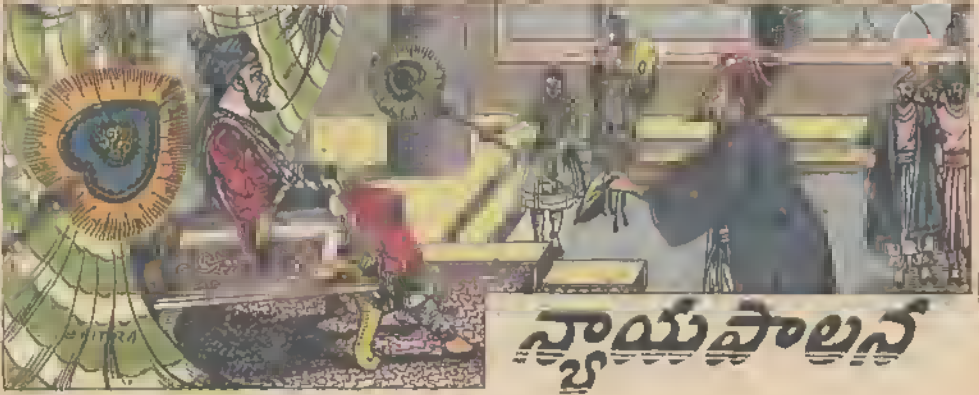
రామలక్ష్మణులు చచ్చిపోయారనుకుని సీత చాలా దుఃఖించింది. ఆమెకు లోగడ జ్యోతిష్టులు తాను పుత్రవతి అవుతుందని, తనకు వైధవ్యం లేదని, తన భర్త ఆశ్వమేధ యాగం చేస్తాడని, తాను సమ్రాజ్యంకాని విజృంభింపబడుతుందని, ఎందుకంటే ఆమె పాదాలలో పద్మరేఖ

లున్నాయనీ, ఏమేమో చెప్పారు; అవన్నీ ఇప్పుడు అబద్ధమయ్యాయి!

ఈ విధంగా దుఃఖించే సీతను ఊరడిస్తూ త్రిజట, రామలక్ష్మణులు చావలేదనీ, మూర్ఖులో ఉన్నారని చెప్పింది. రాక్షస స్త్రీలు సీతను పుష్పకవిమానంలో అశోకవనానికి తిరిగి తీసుకుపోయారు.

తరవాత రామలక్ష్మణులలో రాముడు ముందు మూర్ఖ నుంచి బయటపడ్డాడు. అయితే అతను ఇంకా బాణ పాశాలకు కట్టుబడే ఉన్నాడు. చచ్చినట్టు పడి ఉన్న లక్ష్మణుణ్ణి చూసి అతను, చాలా శోకించాడు. లక్ష్మణుడు చచ్చిపోతే తాను బతికి ఉండటం అసాధ్యమనీ, విభీషణుణ్ణి రాక్షసరాజు చేస్తానన్న మాట నిలబెట్టుకునే అవకాశం తనకు లేకుండా పోయిందనీ, సుగ్రీవుడు మొదలైనవారు వానర సేనలతో కిష్కింధకు వెళ్ళి పోవటం మంచిదనీ రాముడు అన్నాడు. అతను శోకిస్తూండగా, వానర సమూహం అతని అతనితో బాటు శోకించారు.

న్యాయపాలన

పూర్వం ఒక సుల్తాను తన ప్రజలను ఎంతో న్యాయంగా పాలించేవాడు. తన దేశంలో ఎంతహీనులకు ఎలాటి అన్యాయం జరిగినా వారికి న్యాయం చేకూర్చుని దే నిద్రపోయేవాడు కాదు.

ఒకసారి సుల్తాను దర్బారులోకి ఒక మనిషి, చేతిలో సంచి ఒకటి పట్టుకుని వచ్చి, ఒక పక్కగా నిలబడ్డాడు. సుల్తాను ఆ మనిషిని చూసి, "నీ కేదో కష్టం కలిగి నట్టున్నది. ఏమన్నా చెప్పకోదలిచావా?" అని అడిగాడు.

"ప్రభూ, నేనొక వ్యాపారిని. మీ పరిపాలనలో నాకు తీరని మోసం జరిగింది," అన్నాడు ఆ మనిషి.

"ఏం జరిగిందో చెప్పు. నీకు జరిగిన అన్యాయాన్ని నేను సరిచేస్తాను," అన్నాడు సుల్తాను. వ్యాపారి తనకు జరిగిన మోసం గురించి సుల్తానుకు తెలిపాడు.

ఆ వ్యాపారి ప్రయాణం మీద పోతూ, తన కష్టార్థికమైన రెండువేల అశ్రుఫీలు ఆ సంచిలో పెట్టి ఆ నగరంలోని కాజీగారి వద్ద ఉంచాడు. దారిలో దొంగలు దోస్తారని వ్యాపారి భయపడి అలా చేశాడు. కాని అతను తిరిగివచ్చి చూస్తే కాజీగారే సంచిలో అశ్రుఫీలకు బదులు రాగిముక్కలు పెట్టాడు.

"సంచి తిరిగి పుచ్చుకు నేటిప్పుడు దాన్ని సరిగా చూసుకోలేదా?" అని సుల్తాను వ్యాపారిని అడిగాడు.

"ప్రభూ, ఆ సంచి నే నిచ్చినదే. నేను ఇంటికి వచ్చి, ముద్ర ఊడదీసి చూసేదాకా అందులో డబ్బు పోయిందనీ, దానికే మారుగా రాగిముక్కలు వచ్చాయనీ తెలియలేదు," అన్నాడు వ్యాపారి.

"సంచిలో కంతలు గాని, చిరుగులు గాని ఉన్నాయేమో ముందుగా చూసుకున్నావా?" అని సుల్తాను మళ్ళీ అడిగాడు.

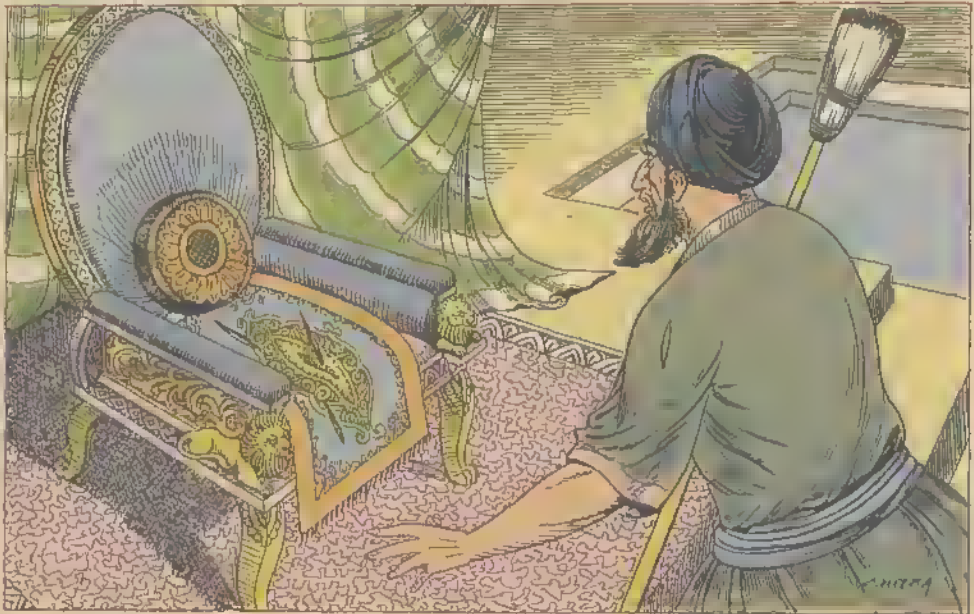
“అలాటి వేమి లేవు. వేసిన ముద్ర వేసినట్టే ఉన్నది కూడా! అందులో డబ్బు లేదనుకోవటానికి ఎలాటి కారణమూ లేక పోయింది.” అన్నాడు వ్యాపారి.

సుల్తానుకొంతసేపుదీర్ఘంగా ఆలోచించి, వ్యాపారితో, “సరే, ఈ సంచి ఇక్కడే ఉంది నువ్వు ఇప్పుడు వెళ్ళిపో. నువ్వు చెప్పినది నిజమైతే నీకు తప్పక న్యాయం జరుగుతుంది. కాని, నువ్వు అబద్ధం చెప్పి ఉంటే నీ ప్రాణాలు దక్కవు.” అన్నాడు.

దర్బారు ముగిసింది. సుల్తాను ఇంటికి వెళ్ళి కూడా వ్యాపారి చేసిన ఫిర్యాదు గురించే ఆలోచిస్తున్నాడు. ముద్ర ముద్ర గానే ఉండగా సంచీలోని బంగారం ఎలా పోయింది ?

ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం తెలుసుకునే మార్గం సుల్తానుకు అకస్మాత్తుగా తట్టింది. వెంటనే ఆయన దర్బారు భవనానికి తిరిగి వెళ్ళి, తన సింహాసనంపై పరచి ఉన్న అమూల్యమైన రత్నకంబళాన్ని వేళ్ళతో అక్కడక్కడా చించి, తన ఇంటికి తిరిగి వచ్చేశాడు.

మర్నాడు ఉదయం సుల్తాను తన గుర్రం మీద వేటకు వెళ్ళిన సమయంలో, దర్బారు భవనం ఊడ్చే నౌకరు వచ్చి, సింహాసనం మీద ఉండే రత్నకంబళం అక్కడక్కడా చిరిగి ఉండటం చూసి కంగారుపడ్డాడు. వాడు వెళ్ళి రాజభవనంలో ఉండే సర్దారును పిలుచుకువచ్చి రత్నకంబళాన్ని చూపించాడు.

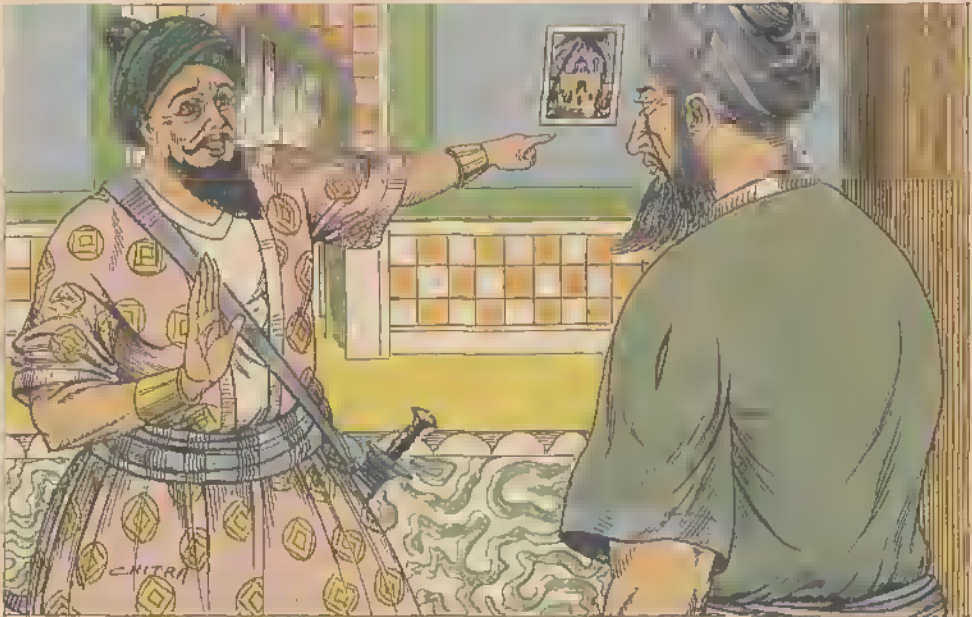
సర్దారు నౌకరుతో, "భయపడకు. దీన్ని సరి చెయ్యవచ్చు. నగరంలో మహమ్మద్ అనే తెలివైన దర్జీ ఉన్నాడు. వాణ్ణి పిలుచుకురా. వాడు చిరుగు ఎక్కడ ఆయనదీ తెలియరాకుండా రత్నకంబళాన్ని మరమ్మతు చెయ్యగలడు. వెంటనే పోయిరా," అన్నాడు.

నౌకరు మహమ్మద్ ఇంటికి వెళ్ళి విషయం చెప్పి, "సంహసనం మీది రత్నకంబళం చిరిగినట్టు సుల్తానుగారికి తెలిస్తే నా పీక తెగిపోతుంది," అన్నాడు.

"నీ ప్రాణానికేమీ భయం లేదు. రెండు అప్రఫీలు ఇచ్చుకున్నావంటే ఆ రత్నకంబళాన్ని కుట్టుతెలియకుండా మరమ్మతు చేసేస్తాను," అన్నాడు దర్జీవాడు.

నౌకరు డబ్బు తీసి దర్జీవాడి చేతిలో పెట్టి, వాణ్ణి వెంట బెట్టుకుని దర్బారు భవనానికి వచ్చాడు. మహమ్మద్ తెలివి తేటలు ఎలాటివో గాని, వాడి మరమ్మతు పూర్తి అయేసరికి రత్నకంబళం మునుపు ఉండినట్టుగానే తయారయింది. దర్బారు భవనం ఊడ్చే నౌకరు ప్రాణాలు కుదట పడ్డాయి.

సూర్యాస్తమయం వేళకు సుల్తానునపరి వారంగా వేట నుంచి తిరిగి వచ్చి, గుర్రం మీది నుంచి దిగుతూనే తిన్నగా దర్బారు భవనానికి వెళ్ళాడు. ఆయన తన సంహసనం మీది రత్నకంబళం మామూలుగా ఉండటం గమనించాడు. ఆయన ఊహించి నట్టేదానిమీద చిరుగులజాడ ఏమాత్రమూ

లేదు. భవనం ఉండే నౌకరును పిలిపించి అయన, "ఈ రత్నకంబళం చిరిగిపోయి వుండాలే?" అన్నాడు.

నౌకరు కంగారు పడుతూ, "లేదు, ప్రభూ, సరిగానే ఉన్నది," అన్నాడు.

"అబద్ధమాడతావా, దొంగ వెధవా? నేనే ఆ కంబళాన్ని స్వయంగా చించాను. నిజం చెప్పు, దీన్ని మరమ్మతు చేసినది ఎవరు?" అన్నాడు సుల్తాను మండిపడుతూ.

నౌకరు వణికిపోతూ మహమ్మద్ చేసిన మరమ్మతు గురించి బయటపెట్టాడు.

సుల్తాను మహమ్మద్ ను రప్పించి, వాడికి వ్యాపారి తాలూకు నంచీని చూపి, "ఈ నంచీని ఎప్పుడన్నా చూశావా?" అని అడిగాడు.

మహమ్మద్ నంచీని అటూ ఇటూ తిప్పి చూసి, "చూశాను, ప్రభూ! మన నగరంలో ఉండే కాజీగారు నా చేత దీన్ని మరమ్మతు చేయించారు," అన్నాడు.

సుల్తాను చివ్విబాట్ల నంచీని, కాజీని పిలిపించి, "ఇలాంటి అవమానకరమైన పనులు

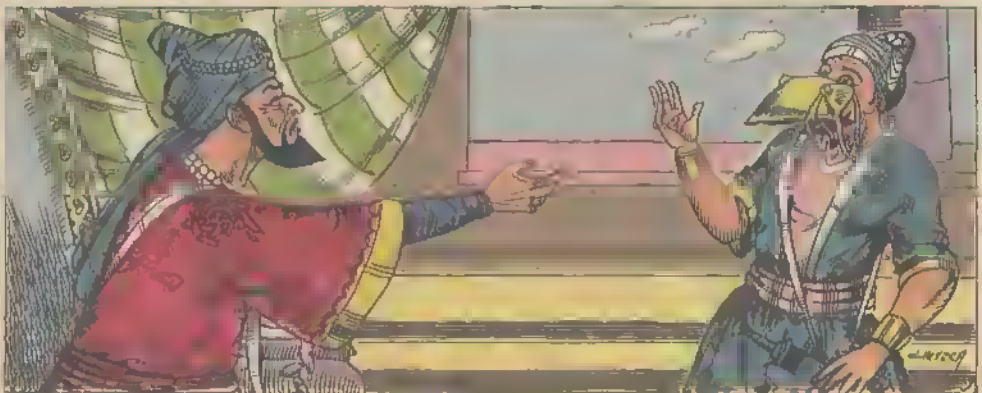
చెయ్యటానికి నీకు నిగ్గులేదా? నువ్వు అవమానంపాలు కావటమే గాక, నా కీర్తిని, దేశప్రతిష్ఠనూ కూడా మంటగలిపావే!" అన్నాడు.

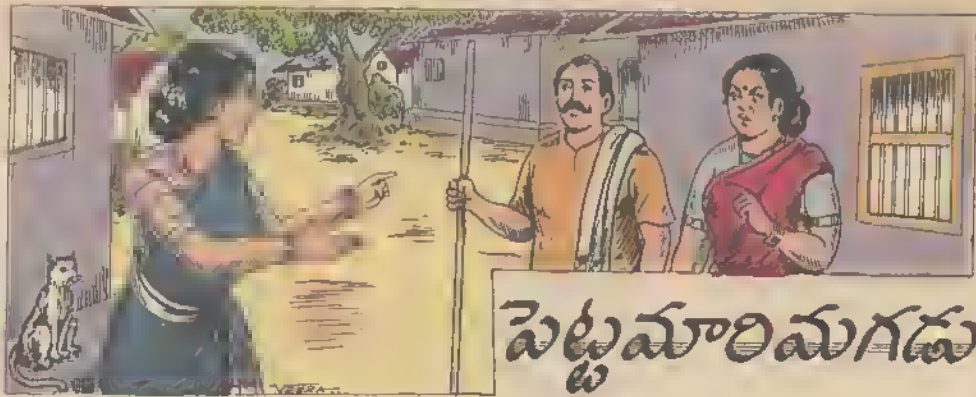
"ప్రభూ, నే నెన్నడూ అలాటి పనులు చెయ్యను. గిట్టనివాళ్ళు ఎవరో నన్ను గురించితమకు అబద్ధాలు చెప్పి ఉంటారు," అన్నాడు కాజీ.

"నేరుమయ్యి, నీచుడా! ఇధేమిటి?" అంటూ సుల్తాను తన చేతిలో ఉన్న సంచీని కాజీ ముఖాన విసిరికొట్టాడు.

కాజీకి తాను వ్యాపారికి చేసిన ద్రోహం గుర్తుకు వచ్చి, సుల్తానుకు క్షమాపణ చెప్పకోబోయాడు.

కాని సుల్తాను ఆ క్షమాపణలను స్వీకరించక కాజీని ఖైదు చేయించాడు. అయన మర్నాడు వ్యాపారిని పిలిపించి, అతనికి రావలసిన రెండువేల అప్రఫీలకు మరి మూడువేలు చేర్చి ఇస్తూ, "పెద్ద హోదాలో ఉన్న ఒక మౌనకారిని పట్ట ఇచ్చినందుకు నీకు ఈనాం ఇస్తున్నాను," అన్నాడు.

పెట్టమారిమగడు

రామదుర్గం అనే ఊళ్ళో కాంతమ్మ అనే ఇల్లాలుకు, పొరుగునే కాపురం వుంటున్న తన అడపడుచు సీతమ్మతో తరుచు ఏదో తగాదా వస్తూండేది. కాంతమ్మ నోటికి బడిని చుట్టుపక్కలవాళ్ళెవరూ, వాళ్ళ గొడవల్లో కలగజేసుకోవడానికి ముందుకు వచ్చేవారు కాదు. కాంతమ్మ భర్త శరభ లింగం ఇదంతా చూస్తూ కూడా ఏదీ పట్టనట్లుండేవాడు.

ఒక రోజు సీతమ్మ పెంపుడు పిల్లి కాంతమ్మ ఇంట్లో జొరబడి గిన్నెలో వున్న పాలన్నీ తాగేసింది. కాంతమ్మ పిల్లిని, సీతమ్మనూ కలిపి శాపనార్థాలు పెట్టడం ప్రారంభించింది.

సీతమ్మ చాలా కోపంగా, "కావలిస్తే నీకు రెండు గిన్నెల పాలు ఇస్తాను. అంత కానీ నా పిల్లిని మాత్రం ఏమీ తిట్టవద్దు," అన్నది.

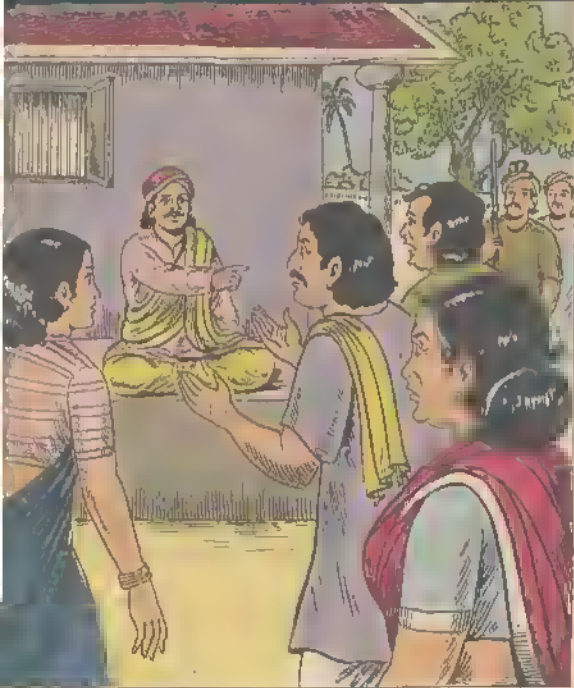
ఇందుకు కాంతమ్మ, "ముందు నువ్వా పిల్లిని ఊరిచివరి అడవిలో ఒదిలిపెట్టించకపోతే, నేను ఊరుకు నేదిలేదు," అన్నది.

సీతమ్మ విసురుగా, "అది జరిగేపని కాదు!" అన్నది.

ఇలా తగువు ముదిరి ఇద్దరూ పెద్దగా ఒకరి మీద ఇంకొకరు కేకలు వేసుకోవడం మొదలుపెట్టారు.

అప్పుడే పొలం వెళ్ళామని బయలుదేరు తున్న శరభలింగం వాళ్ళ కేకలు విని, "తెల్లవారిందనగానే ఏమిటి వెధవ గొడవ?" అని చెల్లెలు సీతమ్మనే మందలించబోయాడు.

సీతమ్మ రుసరుసలాడుతూ, "పెట్టమారిమగడివి! నువ్వా నన్ను మందలించ చూస్తున్నది," అంటూ ఎదురుసమాధానం చెప్పింది.

శరభలింగం చిత్తరపోయి మారు
మాట్లాడకుండా పొలానికి వెళ్ళిపోయాడు.

కాంతమ్మ రెచ్చిపోతూ, "చెట్టంత
అన్నగారిని పట్టుకుని పెట్టమారి అన్నా
వంటే, నీకెంత పొగరున్నదో తెలుస్తూనే
వున్నది. ఊరి పెద్దల ముందు నీచేత
నాకు క్షమాపణ చెప్పించుకోకపోతే,
నా పేరు కాంతమ్మే కాదు!" అంటూ
సవాలు చేసింది.

"నేనన్నది వున్నమాట! ఊరి పెద్దలు
వేరే చెప్పేదేముందే చూస్తానుగా,"
అంటూ సీతమ్మ బదులు చెప్పింది.

కాంతమ్మ తిన్నగా గ్రామపెద్ద ఇంటికి
వెళ్ళి, అయనకు జరిగిన గొడవంతా

చెప్పి, సీతమ్మ చేత తనకు క్షమార్పణ
చెప్పించమని అడిగింది.

చిన్నప్పటి నుంచి సీతమ్మనూ,
కాంతమ్మనూ ఎరిగున్న గ్రామపెద్ద,
"ఈరాధ్యాంతమంతా చూసిన వాళ్ళివరైనా
వున్నారా?" అని కాంతమ్మను అడిగాడు.

"లేకేం! మా తమ్ముడు కనకరాజు,
నా చెల్లెలి మొగుడు అమ్మిరాజు అక్కడే
వున్నారు," అన్నది కాంతమ్మ.

గ్రామపెద్ద వాళ్ళిద్దరినీ పలుచుకు
రమ్మని కాంతమ్మకు చెప్పి, నౌకరుతో
సీతమ్మకు కబురు పెట్టాడు.

అందరూవచ్చాక గ్రామపెద్ద, ముందుగా
కాంతమ్మ తమ్ముడు కనకరాజును,
"సీతమ్మ, మీ బావ శరభలింగాన్ని పెట్ట
మారి మగడని ఆనడం నువ్వు విన్నావా?"
అని అడిగాడు.

"అ మాట ముమ్మారుగా అన్నది.
మా బావ దృఢమైన మనిషి. మొన్న
ఎవడో దొంగ పెరటిగోడ దూకి దొడ్లో
ప్రవేశిస్తే, వాడిని రెండు చేతులతో ఎత్తి
ఏధిలోకి గిరవాటు వేశాడు. పోనీ మెతక
మనిషి అనుకుందామన్నా, ఇచ్చిన బాకీలు
వసూలు చేసేటప్పుడు, బాకిదార్లతో
చాలా కరకుగా వుంటూ, వాళ్ళని ఎలా
అదరగొడుతుంటాడో ఊళ్ళో అందరికీ
తెలిసిన సంగతే. ఇవన్నీ పెట్టమారి

లక్షణాలా?" అని కనకరాజు ఎదురు ప్రశ్న వేశాడు.

గ్రామపెద్ద నవ్వి, అమ్మిరాజును నువ్వే మంటావని అడిగాడు.

"మా తోడల్లుడు పొలాల్లో పాలెళ్ళు మీద పెత్తనంచేస్తూ పనిచేయడం చూసిన వాళ్ళెవరైనా, అయన్ని ఇలా చులకన చెయ్యడానికి సాహసించరు!" అన్నాడు అమ్మిరాజు.

అంతా విని గ్రామపెద్ద, సీతమ్మతో, "ఏళ్ళంతా చెప్పింది విన్నావు కదా? అన్నగారని ఏమాత్రం సంశయించకుండా శరభలింగాన్ని అలా చిన్నబుచ్చేలాగా మాట్లాడడం బావున్నదా?" అన్నాడు.

అందుకు సీతమ్మ ఏమాత్రం తోణ కుండా, "మా అన్న దృఢమైనవాడే! బాకిదార్లతో కరకుగా వుంటూ వాళ్ళను అదిలించి, బెదిరించి ఇచ్చిన అప్పులు అణాపైసలతో సహా వసూలు చేస్తున్న వ్యవహారం అసలు మనం తెలుసు. అలాంటి ఇతర్లమీద పెత్తనం చెలాయించడంలో

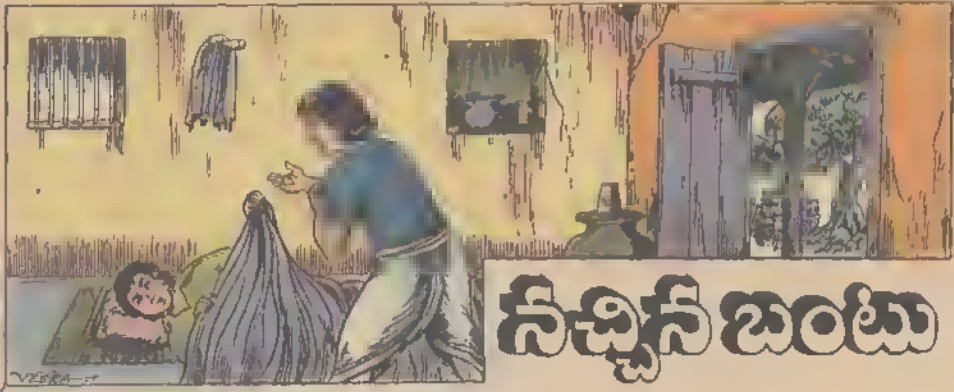
మంచి నేర్పున్నవాడు. కాని, ఈ ప్రతిభా పరాక్రమాలన్నీ, మా వదిన కనుచూపు మేరలో ఎక్కడా లేనప్పుడే!" అన్నది.

గ్రామపెద్ద ఈ తగువు ఎలా తిరుస్తాడో చూద్దామని, అ పక్కనే నిలబడి అంతా గమనిస్తున్న గ్రామ నౌకర్లిద్దరు సీతమ్మ అన్న మాటలకు పెద్దగా నవ్వుతూంటే, గ్రామపెద్ద కూడా ఒకసారి నవ్వి, "పెట్టు మారి మగడు అన్న మాటకు ఇంత అర్థం వున్నదని, నాకిప్పుడే తెలిసింది." అన్నాడు.

ఆ తర్వాత ఆయన కాంతమ్మనూ, సీతమ్మనూ వేరువేరుగా పిలిచి, "మీ ఇద్దరి గొడవా వినేందుకు గ్రామస్థులు చుట్టూ చేరకపోవడం మేలే అయింది. ఇంటిగుట్టు ఇలా రచ్చకెక్కించుకుని తగువులాడుతూంటే, నవ్వులపాలయ్యేది మీరే. ఇక ముందయినా మీరిద్దరూ కలహం పెంచుకోకుండా సఖ్యంగా వుండడం మంచి అవసరం!" అని పిలిచి బోధచేసి పంపేశాడు.

నచ్చిన బంటు

ఒక ఊళ్ళో దామూ, సోమూ అని ఇద్దరు స్నేహితులుండేవాళ్ళు. ఇద్దరూ పెదవాళ్ళు కావటం చేత చిల్లర పనులు చేసుకుని జీవితంగడుపుతూ ఉండేవాళ్ళు. ఇందువల్ల వాళ్ళకు సరిగా జరుగుబాటు అయ్యేది కాదు. అందుచేత వాళ్ళు కుదురుగా ఎక్కడన్నా నౌకరీదొరుకుతుండేమోనని వెతకసాగారు.

పక్క గ్రామంలో ఉన్న జమీందారు గారింట నౌకరీ దొరుకుతుందని వాళ్ళకు తెలిసింది.

ఇద్దరు స్నేహితులూ ఒకరోజు తెల్లవారు జామునే లేచి జమీందారుగారి ఇంటికి వెళ్ళారు. వాళ్ళు పని కోసం వచ్చారని జమీందారుగారి సునిషి జమీందారుతో చెప్పాడు. జమీందారు వాళ్ళును చూడ లేదు. లోపలికి రమ్మనలేదు. సోమవారం నాడు ఉదయం వాళ్ళిద్దరినీ కనపడమని సునిషి ద్వారా కబురు చేశాడు.

ఇద్దరూ కాళ్ళిద్దుకుంటూ వచ్చినదారి పట్టారు. "మాట్లాడేదేదో ఇప్పుడే మాట్లాడక, మళ్ళి సోమవారం నాడు రమ్మనట మేమిటి?" అని సోమూ విసుక్కున్నాడు.

సోమవారం ఉదయం పెందలాడేనిద్ర లేచి దామూ, సోమూ కోసం వెళ్ళాడు. సోమూ మునుగుతన్ని ఇంకా నిద్రపోతున్నాడు. "జమీందారు ఇంటికి పోదామా?" అని దామూ అడిగితే, "తరవాత పోదాలే. ఏం తొందర?" అని గొణిగాడు.

"నేనుపోతున్నాను. కావాలంటే నువ్వు రా!" అంటూ దామూ బయలుదేరాడు. జమీందారు పొద్దున్నే రమ్మంటే పొద్దెక్కి పోవటంబాగుండదనంతను అనుకున్నాడు.

దామూ బయలుదేరిన ఒక గంటకు సోమూ నిద్ర లేచి, తాపీగా తాను కూడా జమీందారు ఇంటికి బయలుదేరాడు. జమీందారు వెళ్ళగా నేదర్పనంజస్తాడన్న నమ్మకం

ఏమీ లేదు. అలాంటిప్పుడు తాము ఉరు తెల్లనారకుండానే బయలుదేరటం దేనికో సోముకు ఆర్థం కాలేదు.

దాము రాగానే జమీందారు నౌకరు జమీందారుతో అతని రాకగురించి చెప్పాడు.

"రెండేవాడెందుకు రాలేదో కనుక్కో."

అని జమీందారు తన నౌకర్ను పంపాడు.

"కొంచెం అలస్యంగా వస్తానన్నాడు."

అని దాము నౌకరుకు సమాధానం చెప్పాడు.

"వేచి ఉండమను," అని జమీందారు

తన నౌకరుద్వారా దాముకు కబురు చేశాడు.

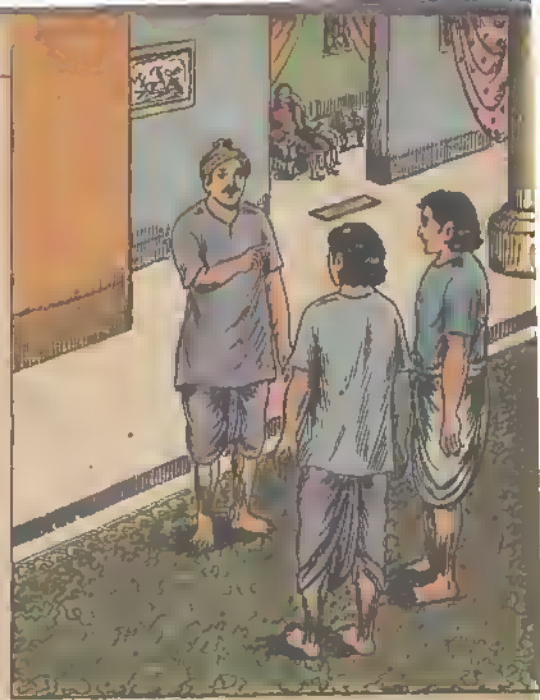
మరి కొంత సేపటికి సోము కూడా వచ్చి, "నేను చెప్పలేదా? నా కన్న ముందు వచ్చి ఏమీ బావుకున్నావు?" అని దామును అడిగాడు.

మరి కొంత సేపటికి జమీందారు వచ్చి, "పని కోసం వచ్చినవాళ్ళు మీరేనా? ఇప్పుడు వెళ్ళిపోయి, బుధవారం ఉదయం కనపించండి." అన్నాడు.

ఇద్దరూ మరొకసారి ఇంటిదారి పట్టారు.

"మనని ఈ జమీందారు నిష్కారణంగా శ్రమ పెడుతున్నాడు. బుధవారం నాడు వచ్చినా ఇదే జరుగుతుంది. ఆ రోజు రావటం వృధా." అన్నాడు సోము.

"పని కావలసినవాళ్ళం. ఖాళీగా నే ఉన్నాం. ఎన్నిసార్లు తిరిగితే మాత్రం మన కేమి సప్తం?" అన్నాడు దాము.

బుధవారం ఉదయం కూడా దాము ఒక్కడే జమీందారు ఇంటికి వెళ్ళాడు. సోము మధ్యాహ్నం వేళ బయలుదేరాడు.

ఉదయం వచ్చిన దామును జమీందారు మధ్యాహ్నం వేళ చూశాడు. ఆయన దాముకు ఇంత అన్నం పెట్టించి, "రేపు సాయంత్రం కనపడు," అని పంపేశాడు.

దాము ఇంటికి తిరిగి వస్తుండగా అతనికి సోము ఎదురయ్యాడు. సోముతో దాము జరిగినది చెప్పాడు.

"నాకు ముందే తెలుసురా. బిచ్చగాడికి వేసినట్టు ఒక కబళం వేసి పంపించాడన్న మాట. ఈ బాగానికి రేపు సాయంకాలం మళ్ళి వెళ్ళాలా?" అన్నాడు సోము.

“వెళ్ళితే తప్పే? నిన్ను కూడా రమ్మ
న్నాడు. పనికావలసినవాళ్లందరమ్మన్నప్పుడు
వెళ్ళకపోతే ఎలా?” అన్నాడు దాము.

“రేపు సాయంకాలం అఖిరు సారి వస్తాను.
మళ్ళీ రమ్మంటే రాను,” అన్నాడు సోము.
ఆ మర్నాడు సాయంకాలం ఇద్దరూ కలిసే
జమీందారు గారింటికి వెళ్లారు. జమీందారు
సేవకుడు జమీందారుతో మాట్లాడి వచ్చి,
“మీ పని విషయం రేపు ఉదయం
మాట్లాడతారట. ఈ రాత్రికి మిమ్మల్ని
ఇక్కడే ఉండమన్నారు,” అని చెప్పాడు.

సోముకు కోపం వచ్చింది. అతను
జమీందారు నొకరుతో, “పనిలేదు పొమ్మని
అప్పుడే చెప్పగూడదూ?” అని, “చారా,
దామూ!” అంటూ ఇంటిదారి పట్టాడు.

జమీందారుగారి సేవకుడు లోపలికి
పోయి తిరిగి వచ్చి, ఒంటరిగా నిలబడి
ఉన్న దామును చూసి, “నువ్వు ఉంటు
న్నావు గదా? ఇది తీసుకుని బట్టల దుకా
ణానికి వెళ్ళి, ఒక జమఖానా, ఒక
దుప్పటి కొనుక్కు రమ్మని జమీందారు

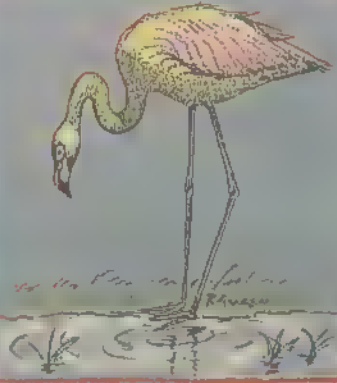
గారు చెప్పమన్నారు,” అంటూ అతనికి
అయిదు రూపాయలు ఇచ్చాడు.

దాము ఆ రెండు వస్తువులూ కొని, చిల్లర
డబ్బులు తెచ్చి జమీందారు కిచ్చాడు. ఆ
వస్తువులను జమీందారు తెమ్మన్నది తన
కోసమేనని దాముకు తెలిసింది. ఆ రాత్రి
జమీందారుగారు పెట్టించిన భోజనమే
తిని, జమఖానా పరుచుకుని, దుప్పటి
కప్పుకుని దాము నిద్రపోయాడు.

మర్నాడు ఉదయం జమీందారు
దామూతో, “నువ్వు నాకు నచ్చావు. సోమ
వారం నుంచి నువ్వు పనిలో ఉన్నట్టే
లెక్క. నీకు నెలకు ముప్పై రూపాయల
జీతమిస్తాను. నీ పని విషయం, మా
జమీందారికి చెందిన గ్రామాలకు పోయి,
మాకు రావలసిన దస్తు వసూలు చేసుకు
రావాలి. అది ఎంతో ఓపికతో చెయ్య
వలసిన పని. పని బాగా చేశావంటే నీ
జీతం క్రమంగా పెంచుతాను,” అన్నాడు.

దాముకు పని దొరికినందుకు, సోము
తన తొందరపాటుకు చాలా చింతించాడు.

ఆరుపు తెచ్చుకున్న రంగు!

ప్లొమింగోస్ అనే ఒక రకం కొంగడు లేత ఎరుపు రంగులో చాలా అందంగా కనిపిస్తాయి. అయితే వాటి ఆనలు రంగు లేత ఎరుపు కాదు. ఆ కొంగడు అతి చిన్న నీలి పచ్చ రంగు పురుగులను పట్టి తింటాయి. అవి జీర్ణమయ్యేప్పుడు ఎర్రగా మారుతాయి. వాటి కారణంగానే ఈ కొంగల శరీరం లేతఎరుపు రంగులో కనిపిస్తుంది. అంటే అది తీసుకునే ఆహారమే దాని శరీర వర్ణాన్ని నిర్ణయిస్తుంది!

[పక్కటి వింతలు:]

జిరాఫీ

4-6 అంగుళాల పొడవుగల చిట్టెలుకకు 7 వెన్నుపూసలుంటాయి. జిరాఫీ మొదటి పొడవు 7 అడుగులు. ఆలా అని దానికి ఎక్కువ వెన్ను పూసలుంటాయా అంటే అదేంకాదు. ఏడు వెన్ను పూసలే వున్నాయి. జిరాఫీ నాలుక పొడవు 18 అంగుళాలు. మనుషుల నాలుక సాధారణంగా 5 అంగుళాలకు మించి వుండదు. జిరాఫీ మామూలు గుర్రాల కన్నా ఎక్కువ నేగంతో పరిగెత్తగలదు. అది పరిగెత్తేప్పుడు ఎలాంటి చప్పుడూ రాదు.

విదాయువు గలిగిన బెట్టు!

పదిహేనవ శతాబ్దారంభంలో ఫ్రాన్స్ లు తీసుకు పోడిన ఒక నారింజబెట్టును 'కాన్స్టెంటిన్ బ్రీ' అని పిలుస్తారు. 470 సంవత్సరాలకు పైగా ఇది ఫలాలను ఇచ్చింది. మామూలుగా నారింజబెట్టు వంద సంవత్సరాలు జీవిస్తుంది.

పోటో వ్యాఖ్యల పోటీ : : బహుమానం రు. 50 లు

ఈ పోటోల వ్యాఖ్యలు 1992 జూన్ నెల సంచికలో ప్రకటించబడును.

M. Natarajan

M. Natarajan

★ పై పోటోలకు నరిమైన వ్యాఖ్యలు ఒక్కమాటలో గానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ సంబంధం ఉండాలి.) ★ ఏప్రిల్ నెల 15వ తేదీలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. ★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్తమంగా ఉన్న సెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 50/-లు బహుమానం. ★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పొట్టుకాల్కుపైన రాసి, ఈ అక్షరముకు పంపాలి: - చందమామ పోటో వ్యాఖ్యం పోటీ, మద్రాసు-26

ఫిబ్రవరి నెల పోటీ ఫలితాలు

మొదటి పోటో: ఎవరి బాలవిడుదు? రెండవ పోటో: శబ్దం అడించు తనయుడు!

సంబంధిత: రిచ్చా నర్సయ్యారావు, బీకర్, శ్రీహరన విద్యానికేతన్ హైస్కూల్
పట్టపర్తి, విజాపూర్ జిల్లా-503 245 (అం. ప్ర)

బహుమతి మొత్తం రు. 50/- నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

చందమామ

ఇండియాలో సంవత్సర చందా: రూ. 48-00

చందా పంపవలసిన చిరునామా:

డాక్టర్ విజన్స్, చందమామ బిల్డింగ్, పడవన, మద్రాసు-600 026

Printed by B.V. REDDI at Prasad Process Private Ltd., 188 N.S.R. Salai, Madras 600 026 (India) and Published by B. VISHWANATHA REDDI on behalf of CHANDAMAMA PUBLICATIONS, Chandamama Buildings, Vadapalani, Madras 600 026 (India). Controlling Editor: NAGI REDDI.

The stories, articles and designs contained herein are exclusive property of the Publishers and copying or adapting them in any manner will be dealt with according to law.

మీరు చదువుతున్నారా?

వనిత

అంతర్జాతీయ మహిళా సంవత్సరంలో

ఉదయించి వదిలేడు సంవత్సరాలుగా

మన వనితల వికాసానికి తోడ్పడుతున్న

వికేక వత్రిక **వనిత**

నెలకల ప్రియ నెచ్చెలి

• విజ్ఞానానికి

• వికాసానికి

• వినోదానికి

సంపాదక: ఎన్.ఎ.ఎ.ఎ.

దూరలీచాలలో ఉన్న మీ బంధుమిత్రులకు
మీరు ఇవ్వదగిన ప్రయోతి ప్రయమైన కానుక

చందమామ

వాడి! కాపంసిన రాషలో చందమామను అందజేయండి :

అస్సామి, బింగాలి, ఇంగ్లీషు, గుజరాతి, హిందీ, కన్నడం, మలయాళం,
మరాఠీ, ఒరియా, సంస్కృతం, తమిళం, తెలుగు.

దూరదేశంలో ఉన్నప్పటికీ వారికి మాతృదేశంలో ఉన్న మధురానుభూతిని కలిగించండి .

సంపత్నర చందా :

అస్సేరియా, జపాన్, పర్షియా & శ్రీంక

సీ మెయిల్ ద్వారా : రూ. 105.00 ఎయిర్ మెయిల్ ద్వారా : రూ. 216.00

ప్రాన్స్, సింగపూర్, ఇంగ్లండు, ఆమెరికా,
నల్లమజర్నీ & ఇతర దేశాలు

సీ మెయిల్ ద్వారా : రూ. 111.00 ఎయిర్ మెయిల్ ద్వారా : 216.00

మీ భాదాను ' చందమామ వర్లికేషన్స్ ' పేరు మీదుగా డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ ద్వారా గాని,
మనిఅర్డర్ ద్వారా గాని కింది విధానానుకూలం నంబర్ :

వర్క్యులేషన్ మెనేజర్, చందమామ వర్లికేషన్స్, చందమామ వింగ్స్, వడవళవి, పుద్రాను-600026

సమస్యలు తెప్పించేందుకు 70 రకాలు

nutrine

విశాలమైన సమస్య